

MONIKA KRAKOWSKA

Instytut Studiów Informacyjnych

Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Jagielloński

Diagnozowanie przestrzeni informacyjnej (*information space*) z perspektywy zachowań informacyjnych człowieka

Diagnosing Information Space from the Perspective
of Human Information Behaviour

SŁOWA KLUCZOWE: diagnostyka, geografie informacyjne, metodologia, przestrzeń informacyjna, zachowania informacyjne człowieka

KEYWORDS: diagnostics, human information behavior, information geographies, information space, methodology

Abstrakt

CEL/TEZA: Artykuł stanowi propozycję dookreślenia i skonkretyzowania specyficznej, indywidualnej przestrzeni informacyjnej, stanowiącej kontekst, tło oraz miejsce dla zachowań informacyjnych człowieka podejmowanych w infosferze. Jest również próbą przedstawienia wyselekcjonowanych i najczęściej podejmowanych w informatologii sposobów i możliwości badania tych aktywności informacyjnych, które występują zawsze w pewnym kontekście, w pewnej sytuacji lub na pewnej płaszczyźnie, a także są generowane poprzez określone lub często nieuchwytne uwarunkowania i czynniki.

KONCEPCJA/METODYKA BADAŃ: Zastosowano podejście jakościowe, a także metody analizy i krytyki piśmiennictwa oraz analizy koncepcyjnej i tematycznej. Jakościowa analiza treści dotyczyła wybranych, reprezentatywnych publikacji z lat 2012–2022.

WYNIKI I WNIOSKI: Zdefiniowano kluczowe komponenty subiektywnej przestrzeni informacyjnej usytuowanej w różnych i metaforycznie stosowanych badaniach geografii informacyjnych. Zwrócono uwagę na istotność badań tego zagadnienia w obszarze zachowań informacyjnych za pomocą interdyscyplinarnej optyki oraz różnych triangulacji metod i technik badawczych.

OGRANICZENIA BADAŃ: Przedstawione badania stanowią swego rodzaju rekonesans i wymagają dalszych eksploracji. Głównym ich ograniczeniem było wzięcie pod uwagę wyłącznie wybranych określeń związanych z *information space* i tylko w kontekście zachowań informacyjnych.

ORYGINALNOŚĆ/WARTOŚĆ POZNAWCZA: Poprzez analizę najnowszych trendów w badaniach przestrzeni informacyjnej wykazano, że obszar ten stanowi ogromny potencjał do eksplorowania specyfiki i wieloaspektowości zachowań informacyjnych człowieka, ich różnorodnych komponentów, osobliwości, niejednorodnego kontekstu, uzależnionego od optyki oraz uwarunkowań przestrzennych, hybrydowych (cyberprzestrzeń, internet) oraz wyobrażonych (horyzonty informacyjne i reprezentacje mentalne), rozumianych jako ramy tych zachowań.

Wprowadzenie

Przestrzeń – podobnie jak wiele informatologicznych koncepcji, zjawisk, terminów, a także zachowań informacyjnych – można rozpatrywać wieloaspektowo oraz interdyscyplinarnie. Taki złożony, różnokierunkowy sposób jej pojmowania pozwala nie tylko na dogłębną interpretację samej przestrzeni, ale także na uchwycenie i scharakteryzowanie przynajmniej części komponentów konstruujących ją, a także współzależności oraz zjawisk zachodzących wewnątrz niej.

Według definicji encyklopedycznych i słownikowych przestrzeń może być rozumiana jako nieograniczony (bezgraniczny), trójwymiarowy zakres, w którym przedmioty i zdarzenia występują i mają względne położenie i kierunek (Britannica, 2022); to inaczej uniwersum, tło dla różnorodnych zjawisk, zdarzeń i czynności zachodzących w niej, a także pewien zbiór rzeczy, obiektów wraz z ogółem wszelkich relacji, które zachodzą pomiędzy znajdującymi się w niej elementami (Przestrzeń – SJP). Przestrzeń, zgodnie z podejściem ontologicznym, jest czymś odrębnym od ciała i istnieje niezależnie od jego istnienia, stanowi materialne plenum, wszechświat, miejsce bez próżni, epistemiczne topos (gr. τόπος κοινός), czyli miejsce wspólne pozwalające na wnioskowanie i poszukiwanie przyczyn dokonywania się zmian, w którym istnieje czas oraz ciągły ruch (Rysiewicz, 2011). Charakteryzowana może być także jako określone otoczenie, limitowane specyficznymi uwarunkowaniami, fizyczne miejsce, teren (Cox & Fulton 2022; Savolainen, 2021; Fisher & Naumer, 2006). W takim ujęciu, również zgodnie z przyjętą w tym artykule perspektywą, stanowi podłoże, ale także kontekst (zob. np. Agarwal, 2017; Savolainen, 2021) dla wszelkiego rodzaju zachowań informacyjnych człowieka.

Z kolei zachowania informacyjne tworzą subdyscyplinę informatologii, stanowiąc rozległy oraz wszechstronny obszar badań. Są różnorodnie definiowane, mogą być rozmaicie rozumiane i eksplorowane, zaś w nauce o informacji istnieje szereg odmiennych, a nawet niejednorodnych terminów związanych z procesami mieszczącymi się w nadrzędnym pojęciu zachowań informacyjnych. Są one wykorzystywane w zależności od przyjętej w badaniu perspektywy (zob. np. Case & Given, 2016; Cisek, 2017b; Ford, 2015; Savolainen, 2007). Szeroko stosowany termin „zachowania informacyjne” (np. Wilson, 2022), podobnie jak „praktyki informacyjne” (np. Savolainen, 2008), a także „doświadczenie informacji” (np. Bruce et al. eds., 2014) odnoszą się do różnorodnych, codziennych aktywności, będących zarówno celowymi, jak i nieintuicyjnymi, często przypadkowymi

czynnościami, reakcjami człowieka na indywidualnym poziomie kognitywnym, afektywnym, sensomotorycznym (np. Olsson & Lloyd, 2017) w stosunku do informacji (Case & Given, 2016, Olsson & Lloyd, 2017; Savolainen, 2008; Cisek, 2017b; Krakowska, 2017; 2022; Wilson, 2022). Zachowania informacyjne – zarówno podejmowane indywidualnie, jak i kolektywnie – nie dokonują się w próżni, niebycie. Są one wieloaspektowymi aktywnościami skonstruowanymi z wielu różnych, interferujących lub następujących po sobie procesów, których człowiek doświadcza, które praktykuje, wykonuje w zróżnicowanym, zdeterminowanym różnorodnymi czynnikami (np. indywidualnymi, poznawczymi, psychologicznymi, społecznymi, politycznymi lub ekonomicznymi) określonym środowisku informacyjnym.

Podobnie jak w przypadku zachowań informacyjnych, ich różnorodnych kategorii (np. pozyskiwania, wyszukiwania, wykorzystywania, gromadzenia, niszczenia informacji), jak również ich wielu uwarunkowań, komponentów oraz czynników wpływających na podejmowane przez człowieka aktywności (zob. np. Case & Given, 2016; Cisek 2017b; Godbold 2006, Krakowska 2016; Wilson, 2022), istnieje szereg zróżnicowanych przestrzeni, w których te zachowania są podejmowane. W naukach społecznych zjawiska i społeczne interrelacje mogą być analizowane poprzez przestrzeń, która obok czasu i odległości stanowi tzw. trialektykę bytu (ang. *trialectic of spatiality*). Są to trzy tryby, sposoby za pomocą, których człowiek zamieszkuje i rozumie świat oraz doświadcza go (Lefebvre, 2003; Soja, 1989). Przestrzeń składa się z trzech wymiernych sfer. Po pierwsze jest otoczeniem (subiektywnym i fenomenologicznym), środowiskiem, obszarem postrzeganym i odbieranym przez człowieka (ang. *space perceived*), po drugie może być wyobrażona, formowana w umyśle (ang. *space imagined*), ale także wirtualna (ang. *virtual space*), cyfrowa, mająca hybrydowy charakter, stanowiąca nową formę komunikacji i informacji (jak np. internet i cyberprzestrzeń). W kontekście zachowań informacyjnych w przestrzeni cyfrowej odnosi się do poszukiwania informacji w sieci, przeglądania, pobierania, selekcjonowania, serfowania w różnych przestrzeniach informacyjnych internetu (Withrow, 2004). Ponadto istnieje trzeci element przestrzeni, tzw. trzecia przestrzeń (ang. *third space*), która jest środowiskiem bezustannie zmiennym, w którym człowiek żyje (ang. *the living space*) i gdzie obserwuje, kształtuje i realizuje swoje zachowania informacyjne w mniej lub bardziej sprzyjającym mu otoczeniu i w kontekście (Kosari & Amoori, 2018). Ma ona charakter społeczny (przestrzeń społeczna), stanowi element substratu społecznego, który jest zbiorowym podmiotem (społeczeństwem) mającym własny umysł, który odzwierciedla życie społeczne (Suonperä Liebst & Griffiths, 2020). Przestrzeń społeczna wyraża pewną wartość między przestrzenią fizyczną a społecznością, pozwalając na pozycjonowanie człowieka wraz z jego ucieleśnioną orientacją w świecie, indywidualnymi dyspozycjami, światopoglądem, preferencjami, jak i zachowaniami (Lloyd, 2014).

Przestrzeń informacyjną można rozumieć również jako: a) zbiór informacji, który nie jest ograniczony przez źródło, formę, proces, semantykę lub zastosowanie; oznacza zbiór pojęć i relacji między nimi utrzymywanych przez system informacyjny (Newby, 2001);

dotyczy zakresu możliwych wartości lub znaczeń określonej jednostki (ang. *entity*) w odniesieniu do danych reguł, uwarunkowań systemu, np. informacyjno-wyszukiwawczego; b) ogół zasobów informacyjnych tworzonych przez podmioty sfery informacyjnej, są to systemy informacyjne, infrastruktura informacyjna oraz wszelkie zachodzące w nich relacje; c) fizyczne lub cyfrowe pomieszczenie, w którym artefakty, dokumenty i narzędzia są dystrybuowane i organizowane w celu realizowania zadań (IGI Global, 2022). Co istotne, przestrzeń informacyjna odnosi się do zbioru informacji, często z różnych dziedzin, z którymi jednostka wchodzi w interakcję, aby wykonać jakieś działanie. Z kolei zbiór informacji to dowolna kombinacja podmiotów, właściwości lub relacji (np. fizycznych, abstrakcyjnych), z którymi człowiek wchodzi w interakcje oraz wykonuje czynności poznawcze (Parsons & Sedig, 2014, 459).

Nadrzędnym celem niniejszych rozważań jest zatem zdefiniowanie i skonkretyzowanie, teoretyczne/koncepcyjne skonstruowanie znaczenia podstawowego, najbliższego dla jednostki kontekstu tworzenia się indywidualnej, osobistej i spersonalizowanej przestrzeni informacyjnej (ang. *information space*) (Cisek & Krakowska, 2019; Savolainen, 2021). Stanowi ona usytuowanie łączące cechy, obiekty (np. zasoby informacji, instytucje), sytuacje, procesy, zarówno fizyczne, jak i niematerialne, także wyobrażone przez człowieka na poziomie mentalnym, dla rozmaitych interakcji człowieka z informacją (Bawden & Robinson, 2012). Przestrzeń jest wobec tego swoistą dyslokacją i podłożem dla różnorodnych zachowań informacyjnych. Nadrzędnym zadaniem podjętym w artykule jest ponadto przybliżenie najważniejszych metod i sposobów badania przestrzeni informacyjnej z perspektywy subdyscypliny zachowań informacyjnych.

Ramy koncepcyjne

Przestrzeń – mniej lub bardziej zamknięta, określona poprzez graniczne obiekty (ang. *boundary objects*) stanowiące uwarunkowane epistemicznie, unormowane społecznie, psychologicznie i kognitywnie ograniczenia lub punkty odniesienia, ułatwiające zrozumienie pewnego zjawiska (Huvilla et al., 2017) – charakteryzowana jest i precyzowana w informatologii przez różne koncepcje. Zarówno poszczególne terminy, jak i teorie obrazują w zrozumiały sposób tło dla badanych zachowań informacyjnych, posługując się specyficznymi sformułowaniami będącymi metaforami i analogicznymi odpowiednikami dla kontekstu, miejsca i tła dla działań informacyjnych podejmowanych przez człowieka.

Metaforyzacja przestrzeni w informatologii jest dość rutynowo stosowana przez badaczy dla skonkretyzowania, wytlumaczenia i zdefiniowania środowiska, świata rzeczywistego, otoczenia, a także kontekstu, w którym funkcjonuje człowiek i przez który możliwe jest badanie jego zachowań informacyjnych. Przenośnie są świadomie i intuicyjnie stosowanymi określeniami przestrzennymi, stanowią efekt analiz, obserwacji zjawisk, relacji, reakcji i zachowań informacyjnych, pozwalają na pewnego rodzaju hipertrofię oraz niejednoznaczność terminów (Kisilowska, 2011; Savolainen, 2021a).

Należy również zwrócić uwagę, że w ujęciu psychologiczno-kognitywnym świat i rzeczywistość, w tym abstrakcyjne zjawiska, są pojmowane przez doświadczenia oraz domyślnie stosowane metafory ontologiczne, percepcyjne, a także metafory orientacyjne, przestrzenne, pozwalające na usytuowanie obiektów, zjawisk, sytuacji, artefaktów, podmiotów oraz nawigowanie pomiędzy nimi (Lakoff & Johnson, 2003). Człowiek nadaje sens rzeczywistości właśnie poprzez metafory, zwłaszcza w nadmiernie rozbudowanym informacyjnie świecie. W nauce o informacji stosuje się również odniesienia do przestrzeni poprzez analogię pełniącą rolę heurystyczną, wspomagającą odkrywanie i uzasadnianie (Savolainen, 2021; Bartha, 2019). Są one również łatwiejsze do zrozumienia i zbadania poszczególnych komponentów kształtujących przestrzeń, kontekst, tło, miejsce dla zachowań informacyjnych przez zastosowanie porównań, odwołanie się do porównywalnych/paralelnych obiektów lub systemów obiektów oraz eksponowanie podobieństw (Bartha, 2019). Według Reijo Savolainena wszelkie uwarunkowania przestrzenne pozwalają na formułowanie paradygmatów, optyki, za pomocą których możliwe jest wyeksponowanie i zbadanie osobliwości zachowań informacyjnych. Zwrócił on też uwagę na wykorzystywanie w analizach stopnia obiektywności i charakteru czynników przestrzennych, różnych metafor stosowanych do opisu przestrzeni i zachodzących w nich zachowań informacyjnych, kontekstowej roli przestrzeni oraz takiej charakterystyki jednostki lub grupy, która uwzględniałaby te czynniki (Savolainen, 2006). Z kolei na rolę przemieszczania się w przestrzeni, nawigowania w niej zwrócili uwagę Paul Maglio i Teenie Matlock – scharakteryzowali sposoby pojmowania i postrzegania przestrzeni informacyjnej w sieci World Wide Web. Odwołali się oni do założeń, które wskazują rolę wiedzy (dotyczącej przykładowo punktów orientacyjnych) i odnoszącej się do zasad organizacyjnych oraz uświadomienia sobie przez człowieka niektórych elementów kształtujących środowisko (Maglio & Matlock, 2003).

Przestrzeń jest postrzegana głównie jako wymiar, w którym znajduje się materia lub system, sieć, gdzie znajdują się przedmioty materialne (Agnew, 2011). Jak zauważyli Devon Greyson, Heather O'Brien oraz Jean Shoveller, przestrzeń – podobnie jak miejsce, a także różne geografie (np. społeczne, kulturowe, fizyczne) – stanowi obszar, termin i kontekst badany z różnych teoretycznych perspektyw, nie tylko z punktu widzenia nauk przestrzennych. Tym samym wskazali na pojawienie się i wykorzystywanie w nauce o informacji różnorodnych konceptualnych geografii pojęciowych (ang. *conceptual geographies*), obejmujących szereg teoretycznych modeli zachowań informacyjnych i koncepcji obrazujących przestrzenne konstrukty, rezerwuary, kontenery (ang. *containers*), w których realizowane są aktywności informacyjne poszczególnych jednostek lub grup ludzi (Agarwal, 2017; Gibson & Kaplan, 2017; Greyson, O'Brien & Shoveller, 2017). Zastosowanie koncepcyjnych geografii pozwala również w pewnym sensie na zagnieżdżenie, umieszczenie człowieka i jego sprawczości informacyjnej w określonej przestrzeni, kontekście czy miejscu. Ponadto odgrywają one rolę relacyjnych modeli przestrzennych do uchwycenia złożonych zjawisk, m.in. społecznych, kognitywnych, psychologicznych, kulturowych czy też politycznych, środowiskowych. Wśród geografii

zachowań informacyjnych (ang. *geographies of information behaviour*) (Cox & Fulton, 2022) istnieją koncepcje, do których przede wszystkim zaliczyć należy przestrzenie (traktowane przede wszystkim jako lokalizacja, pole, obszar, miejsce) wraz z kontekstem, w których człowiek podejmuje się różnorodnych (fizycznych, wirtualnych i czasowych) aktywności informacyjnych, często umownie, dość nieprecyzyjnie definiowanych i stosowanych (Yu, 2011). Kluczowe są choćby analogiczne i metaforyczne odniesienia określane jako m.in. a) bezpośrednie przestrzenie informacyjne (ang. *immediate information spaces*) (Hartel & Thomson, 2011), b) pola informacyjne (ang. *information fields*) (Johnson, 2003), c) horyzonty informacyjne (ang. *information horizons*) (Sonnenwald, 2005), d) krajobrazy informacyjne (ang. *information landscapes*) (Lloyd, 2017), e) małe światy (ang. *small worlds*) (Chatman, 1991), f) pojawiające się incydentalnie, tymczasowe miejsca informacyjne (ang. *information grounds*) (Fisher & Naumer, 2006; Krakowska 2010), g) środowiska wykorzystania informacji (ang. *information use environments*) (Taylor, 1991), h) światy informacyjne (ang. *information worlds*) (Burnett & Jaeger, 2011) oraz inne. Wszystkie one rozumiane są jak tło, szersze lub węższe, a także uwarunkowania, często symptomatyczne dla jednostkowych i społecznych zachowań informacyjnych.

Przestrzeń informacyjna – charakterystyka

Termin „przestrzeń informacyjna” jest często analizowany jako środowisko informacyjne lub infosfera i stosowany synonimicznie z tymi terminami (Kisilowska 2011; Babik 2016), a także wyjaśniany w różnych kontekstach. Przestrzeń informacyjną można rozpatrywać w ujęciu obiektywizującym (pozytywistycznym), które określa ją jako zjawisko, strukturę o względnie obiektywnych cechach niezależnych od działań człowieka, ale też ograniczającą zachowania informacyjne (przede wszystkim pozyskiwanie i wykorzystywanie informacji). W tym podejściu istnieją określone utrudnienia lub bariery wpływające na aktywności informacyjne człowieka, które odnoszą się do czynników przestrzennych (np. odległości), ale mogą wiązać się również z problemami w dostępie do informacji. Z kolei w perspektywie realistyczno-pragmatycznej przestrzeń informacyjna może być kształtowana przez działania, aktywności człowieka. Rozumiana jest jako rezerwar, pojemnik, w którym czynniki przestrzenne i graniczne obiekty wręcz wymuszają dostosowywanie się do struktury przestrzennej, w której bytuje człowiek. Przede wszystkim dotyczy to świadomych, intencjonalnych zachowań informacyjnych, praktyki informacji, permanentnego kształtowania umiejętności poruszania się, nawigowania w środowisku informacyjnym, jak i wszelkich aktywności informacyjnych zależnych od relacji społecznych. W kontekście zachowań informacyjnych poprzez dwie wymienione perspektywy możliwe jest przykładowo analizowanie tzw. żerowania w pozyskiwaniu informacji (ang. *information foraging*), praktykowanie informacji poprzez nawigowanie po ścieżkach informacyjnych (ang. *desire paths*) w krajobrazach informacyjnych (Burnett & Lloyd, 2019), jak również uczestniczenie i angażowanie się w społeczny wymiar interakcji z informacją w tymczasowych miejscach informacyjnych

(ang. *information grounds*) lub kształtowanie małych światów opartych na normach i wspólnocie światopoglądu. Przestrzeń informacyjną można ponadto eksplikować w trzecim ujęciu: zgodnie z podejściem perspektywistycznym, zbudowanym na ideologii fenomenologicznej i konstruktywistycznej, wówczas stanowi ona metaforę dla sposobów reprezentacji relacji zasobów informacyjnych do jednostki, ponadto w badaniach kładziony jest nacisk na subiektywną i sytuacyjną interpretację czynników przestrzennych. Przykładowo horyzonty informacyjne (ang. *information horizons*) są conceptem, który ułatwia perspektywistyczne badanie kontekstu zachowań informacyjnych, subiektywnie interpretowanych przez jednostkę, doświadczanych i uświadamianych z konkretnej, indywidualnej perspektywy (Savolainen, 2006; Cox & Fulton, 2021).

Przestrzeń informacyjna może być definiowana jako oddzielne otoczenie, w którym człowiek celowo pozyskuje informację, wykorzystuje ją i gromadzi. Jest też kształtowana wyłącznie w celu zaspokojenia potrzeb informacyjnych i składa się ze znanych jednostce zasobów informacji, która wykorzystuje ukształtowane umiejętności informacyjne. Tak rozumiana przestrzeń informacyjna stanowi zbiór odmiennych źródeł informacji, artefaktów, systemów, technologii, struktur organizacyjnych. Ponadto może być kreowana podczas różnych procesów informacyjnych, przede wszystkim związanych z uzasadnionym i intencjonalnym poszukiwaniem informacji w celu zaspokajania uświadomionych potrzeb informacyjnych (Górny et al., 2017).

Subiektywna przestrzeń informacyjna (ang. *information space*)

Zaproponowane w niniejszym artykule pojęcie indywidualnej, subiektywnej przestrzeni informacyjnej (ang. *information space*) stanowi najbliższy człowiekowi metaforyczny konstrukt konceptualnej geografii (Greyson, O'Brien & Shoveller, 2017), konstytuowany przez różnorodne czynniki (np. przestrzenne, czasowe, poznawcze, społeczne, afektywne) determinujące jego zachowania informacyjne. Jest ona interpretowana jako przestrzeń, środowisko, otoczenie o wymiarze czasowym, fizycznym, ale i wirtualnym, w którym jednostka o indywidualnych cechach psychokognitywnych oraz fizycznych dokonuje, wielopłaszczyznowych, niejednorodnych i zwykle nieliniowych, dynamicznych, aktywnych lub pasywnych zachowań informacyjnych. Zazwyczaj są one intencjonalne lub nieukierunkowane, zależnie od domeny (ang. *domain*) (Hjørland, 2009), kontekstu lub sytuacji, a także związane są z afektywno-kognitywnym przetwarzaniem informacji doświadczanej i asymilowanej jako bodziec oraz stanowią odpowiedź na potrzeby informacyjne, które powinny być zaspokojone (np. Cisek & Krakowska 2019; 2020; Krakowska, 2020)

Ta zindywidualizowana przestrzeń stanowi pewnego rodzaju fundament, najbliższe otoczenie (na poziomie obiektywnym i subiektywnym, fizycznym i poznawczym, umysłowym), które jednostka kreuje na podstawie wiedzy i doświadczenia oraz stale zmieniających się lub jednolicie podejmowanych (zwykle zgodnie z jej habitusem, wyuczonymi rutynami, kompetencjami, sposobami postrzegania świata i rzeczywistości, schematami działania i przyjętymi lub narzuconymi normami) zachowań informacyjnych

(np. Chatman, 1991; Savolainen 2008;). Kluczowe jest zatem konstruktywne, wieloaspektowe oraz interdyscyplinarne podejście do zrozumienia i właściwego, analitycznego i całościowego eksplorowania przestrzeni środowiska informacyjnego człowieka, na którą wpływa wiele czynników, bodźców stymulujących i kształtujących wewnętrzną (horyzont informacyjny, modele umysłowe) i zewnętrzną świat informacyjny, w którym jednostka podejmuje się aktywności informacyjnych uwarunkowanych kontekstem (Burnett & Jaeger, 2011; Cisek & Krakowska, 2019). Subiektywne, indywidualne, ale niejednolite i zróżnicowane poprzez osobnicze właściwości przestrzenie informacyjne uwzględniają określone determinanty i mogą się składać z interferujących komponentów, jak pola informacyjne, oraz bazują na horyzontach informacyjnych (Johnson, 2003; Hartel, 2017; Sonnenwald, Wildemuth & Harmon, 2001; Tsai, 2012; Cisek & Krakowska, 2019). Dla ich przede wszystkim mentalnego konstruowania kluczowe jest umysłowe (poznawcze) mapowanie różnorodnych zasobów informacji (tradycyjnych, cyfrowych, wirtualnych, jak i innych podmiotów, np. instytucji lub osób), które jednostka zna, rozumie oraz umiejętnie wykorzystuje.

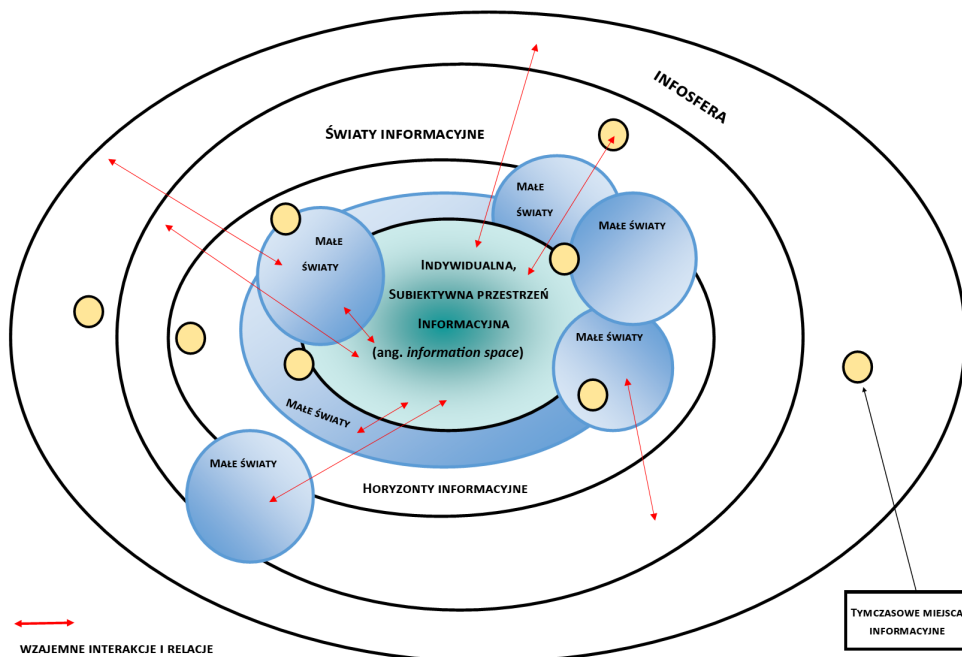
Indywidualna przestrzeń informacyjna zazwyczaj istnieje w innej przestrzeni, jest zagnieźdzona w określonym środowisku informacyjnym, które skonstruowane jest z mniejszych lub większych płaszczyzn, gdzie zachodzą procesy związane z zachowaniami informacyjnymi. Najmniejsza i najbliższa człowiekowi przestrzeń środowiska informacyjnego może wpływać na wytwarzanie, uczestniczenie, włączanie się, wykorzystywanie innych zarówno indywidualnych przestrzeni, jak i pól informacyjnych, małych światów, ale też światów informacyjnych lub tymczasowych miejsc informacyjnych. Wówczas stanowi moduły, podłoże, a nawet spoiwa dla tych nadrzędnych środowisk.

Subiektywna przestrzeń jako indywidualny i jednostkowy konstrukt jest zindywidualizowana, zmienna, oparta na komponentach afektywnych (emocjach, nastrojach, osobowości), kognitywnych (w tym subiektywnie podejmowanych procesach poznawczych, indywidualnie kreowanych modelach mentalnych), społecznych (bo jednostka funkcjonuje w różnych grupach i kolektywach społecznych), informacyjnych (jak znane i preferowane, mapowane w umyśle źródła informacji, formy i kanały komunikacji) i technologicznych (np. wykorzystywane narzędzia). Należy zwrócić jednak uwagę, że cechami wyróżniającymi indywidualną przestrzeń informacyjną każdego człowieka mogą być konkretne sytuacje oraz specyficzny kontekst intensyfikujący lub blokujący zachowania informacyjne jednostki (Tsai, 2012; Cisek & Krakowska, 2019; Savolainen, 2021).

Subiektywnie powstające, kreowane przestrzenie informacyjne budują świat informacyjny, wykorzystując pola informacyjne (ang. *information fields*), które uosabiają reprezentatywny, standardowy dla określonej jednostki układ bodźców informacyjnych (np. źródeł informacji, sieci komunikacji interpersonalnej, kanałów komunikacji, systemów informacyjno-wyszukiwawczych), które są codziennie, rutynowo wykorzystywane. Pola informacji, które są regulowane przez określone miejsce (np. biuro, korporacyjne *open spaces*), determinują sposób pozyskiwania informacji i jej

wykorzystywania (Johnson, 2003). Dodatkowo subiektywną przestrzeń informacyjną kształtują osobiste horyzonty informacyjne (ang. *information horizons*), indywidualnie tworzone mapy mentalne, w których człowiek pozycjonuje zasoby informacji zgodnie z ich postrzeganym znaczeniem w różnych kontekstach (Sonnenwald, 1999; Cisek & Krakowska, 2019). Oprócz gromadzonych w horyzontach zasobów dla ich kreowania i rozwijania ważne są również różnorodne czynniki społeczne, kulturowe, poznawcze oraz afektywne. Kluczowa dla subiektywnych przestrzeni informacyjnych jest rola więzi społecznych. Istotne są silne więzi, poza zwróceniem uwagi na słabe więzi implementujące spontaniczne tworzenie się *information grounds* (Fisher & Naumer, 2006). Subiektywną przestrzeń informacyjną kreują wraz z jednostką najbliżsi, rodzina, przyjaciele i znajomi, a także zwierzęta (Cisek & Krakowska, 2019). To specyficzne środowisko, w którym istotne jest miejsce, niekoniecznie abstrakcyjne, fizycznie ułożone (także środowisko naturalne, ale i znajome miejsca, zlokalizowane „gdzieś”, jak np. ogród, plaża, góry, kawiarnia, kino, dom, własny pokój). Coraz większe znaczenie ma miejsce o charakterze hybrydowym, wirtualnym (cyberprzestrzeń, media społecznościowe, internet), gdzie przenoszone są relacje społeczne. W indywidualnej przestrzeni informacyjnej, stanowiącej dość zamknięty obszar najbliższej, znanej jednostce przestrzeni, miejsca, kluczowe stają się rola emocji i nastrojów oraz dążenie do dobrostanu emocjonalnego, ciągle poszukiwanie i dążenie do odczuwania pozytywnych emocji. Indywidualna przestrzeń informacyjna stanowi kontekst, tło, podstawę do podejmowania różnych interakcji, ale też zamykania się w znanym sobie otoczeniu, środowisku. Subiektywna przestrzeń informacyjna zbudowana na polach i horyzontach informacyjnych jest stale epistemicznie poszerzana poprzez przenikanie się różnych, odmiennych przestrzeni informacyjnych o charakterze indywidualnym. Ponadto aktywne uczestniczenie w tymczasowych *information grounds*, zagnieżdżenie w różnych małych światach, a jednocześnie funkcjonowanie w różnych grupach społecznych zmienia te subiektywne obszary, relacje społeczne i interpersonalne – rozwija je poprzez porównywanie, pozyskiwanie nowej informacji. Pozwala to na kształtowanie wiedzy i zmiany poglądów, wzbogacanie informacyjne codziennego nadawania sensu i znaczenia życia (ang. *way of life, mastery of life*) (Savolainen, 2008). Umieszczenie indywidualnie istniejących przestrzeni informacyjnych w innych obszarach środowiska informacyjnego, infosfery oraz relacje pomiędzy poszczególnymi, wybranymi geografiami informacyjnymi, które są kluczowe dla kreowania, doskonalenia i poszerzania najbliższego, personalnego kontekstu, przedstawiono na rysunku 1.

Subiektywna przestrzeń informacyjna jest wieloaspektowa i może stanowić: a) **zbiór** rzeczy, obiektów, czynników, elementów i atrybutów (takich jak czas, cel, zadanie, system) otaczających osobę (Sonnenwald, 2005), b) **sytuację**, czyli elastyczne uwarunkowania, subkontekst, wzajemnie się przenikające i wzbogacające (sytuacja wpływa na kontestację, co stanowi zróżnicowany zestaw działań i dynamicznie zmieniających się okoliczności, podczas których zachodzą procesy interpretacyjne informacji, kiedy człowiek nadaje znaczenie i przekształca informację w wiedzę – Sonnenwald, 1999;

Rysunek 1. Usytuowanie subiektywnej przestrzeni informacyjnej w infosferze. Źródło: opracowanie własne, 2022

Cool, 2001), c) **środowisko** będące całością elementów otoczenia, które cechuje się wzajemnymi powiązaniem, interakcjami i zależnościami, np. może to być środowisko pracy, domowe, naturalne; stanowi ono otoczenie instytucjonalne, organizacyjne, sytuacyjność związaną z realizacją zadań w pracy, to także kontekst lub uwarunkowania o charakterze społeczno-kulturowym albo politycznym wraz ze wszystkimi determinantami wpływającymi na zachowania informacyjne (Rieh, 2004), d) **społecznie zdefiniowane otoczenie**, w którym realizowane są zachowania informacyjne (Davies & McKenzie, 2004), e) **horyzont informacyjny** skonstruowany przede wszystkim na poziomie mentalnym (mapa mentalna, mapa poznawcza reprezentujące środowisko, otoczenie, przestrzeń informacyjną) (Hauziński, 2010) z różnorodnych źródeł informacji, do których należą zasoby informacyjne i kanały komunikacji informacyjnej, sieci społeczne, umiejętności umożliwiające jednostkom obserwację, jak również doświadczanie oraz interakcje z otaczającym środowiskiem i światem wewnętrznym (Sonnenwald, 1999; Cisek & Krakowska, 2019), f) **codzienne krajobrazy informacyjne** ze specyficznymi, czasowymi i przestrzennymi elementami, fizycznie i emocjonalnie doświadczane podczas zbiorowych praktyk angażujących ludzi w konkretnym miejscu (Lloyd & Wilkinson, 2016), gdzie dla procesów informacyjnych ważne jest również środowisko, w którym odbywa się ucieleśnione zbieranie informacji z otoczenia, a także fizyczne i metaforyczne komponenty i źródła informacji (Olsson & Lloyd, 2017; Savolainen, 2021), a nawet g) **sposób zachowania informacyjnego**, oznaczający zindywidualizowany sposób

korzystania z informacji i reagowania na nią w danym momencie, na który wpływają nie tylko cechy jednostki, ale także zachowania grupowe, czynniki normatywne, takie jak wartości społeczne, wiedza zbiorowa, procesy poznawcze oraz wszelkie zdolności i umiejętności uwarunkowane sytuacją (Fidel & Pejtersen, 2004).

Kontekst osobistych przestrzeni informacyjnych może odnosić się także do funkcjonowania w tymczasowych miejscach informacyjnych (intensyfikujących spontaniczną aktywność informacyjną, zwłaszcza w obszarze gromadzenia i/lub wykorzystywania informacji), będących elementem spajającym różne małe światy (Chatman, 1991), do których jednostka należy i w których podejmuje interakcje społeczne (np. w domu, pracy, środowisku akademickim), oraz krajobrazów informacyjnych wykorzystywanych w praktykach informacyjnych (Lloyd, 2014; Burnett & Lloyd, 2019).

Przestrzeń informacyjna w kontekście zachowań informacyjnych

Celem artykułu, oprócz charakterystyki i próby konceptualizacji subiektywnej przestrzeni informacyjnej, zwrócenia uwagi na najważniejsze terminy i pojęcia z nią związane, jest chęć rozpoznania oraz synteza obrazu najnowszych badań dotyczących sposobów rozumienia, interpretowania oraz instrumentów diagnozowania przestrzeni informacyjnej w kontekście podejmowanych w niej zachowań informacyjnych. Dokładniej, wybrane publikacje poddano analizie, starając się znaleźć odpowiedź na pytania:

1. Jakie rodzaje przestrzeni informacyjnej są opisywane w literaturze z zakresu nauki o informacji (informatologii)? Jakie terminy najczęściej są stosowane w przypadku określania przestrzeni informacyjnej? Jak się ją rozumie, czy stanowi ona specyficzną geografie informacyjną (Greyson, O'Brien, & Shoveller, 2017), czy jest miejscem, tłem, kontekstem dla zachowań informacyjnych jednostki lub kolektywu?
2. Jakie zachowania informacyjne są badane w tym kontekście? Jakie są najczęściej analizowane aktywności informacyjne, które człowiek podejmuje w sprecyzowanej przestrzeni informacyjnej? Czy badacze analizują działania polegające na poszukiwaniu informacji, jej wykorzystywaniu, udostępnianiu, unikaniu lub innych działaniach w relacji do informacji?
3. W jakim kontekście bada się najczęściej zachowania informacyjne zachodzące w danej przestrzeni, w określonym miejscu, na płaszczyźnie itp.? Jakie aspekty i tło wybranych zachowań informacyjnych są interesujące?
4. Jacy użytkownicy są najczęściej badani? Czy podstawę eksploracji stanowi indywidualna przestrzeń informacyjna, czy raczej analizuje się aktywności informacyjne podejmowane w danej społeczności i kolektywnie tworzonym tle dla heterogenicznych aktywności informacyjnych?
5. Jakimi metodami i technikami badawczymi analizuje się i diagnozuje zachowania informacyjne oraz przestrzeń informacyjną, w której zachodzą?

Metodologia

W artykule przedstawiono wyniki badań z użyciem strategii jakościowej (Nowell et al., 2017) obejmującej krytyczny przegląd literatury (Cisek, 2010) oraz analizę konceptualną (Furner, 2004). Dodatkowo w badaniu o charakterze rozpoznawczym dokonano także tematycznej analizy treści poprzez zastosowanie indukcyjno-dedukcyjnej formy analizy refleksyjnej (Braun et al., 2019; Cisek, 2014).

We wrześniu 2022 r. przeprowadzono wyszukiwanie w bazie LISTA z wykorzystaniem słów kluczowych oraz wyrażenia wyszukiwawczego „information space” OR „information environment” OR „information horizons” OR „information world” OR „information use environment” OR „information grounds”. W celu doprecyzowania wyszukiwania zastosowano rozszerzenie „zastosuj przedmioty równoważne” (ang. *apply equivalent subjects*) oraz zawężono je do publikacji pochodzących z recenzowanych czasopism naukowych wydanych w latach 2012–2022. Dodatkowo wyniki wyszukiwania ograniczono do publikacji wyłącznie w języku angielskim.

W wyniku procesu wyszukiwania uzyskano 322 rezultaty, z czego do kolejnego etapu analizy wybrano 103 artykuły. Odrzucono publikacje, które nie odnosiły się do zachowań informacyjnych w żadnym aspekcie, związane były z zagadnieniami, w których tylko wymieniono przestrzeń lub środowisko informacyjne jako element niebędący tłem dla badanych aktywności informacyjnych, występujący wyłącznie jako termin w abstrakcie lub wstępie, a nie przedmiot dociekań, lub nieposiadający żadnej współzależności z tematem badań. Wyeliminowano także sprawozdania i recenzje publikacji. Do ostatecznej analizy wybrano 49 badań jednoznacznie charakteryzujących zachowania informacyjne człowieka w określonej przestrzeni informacyjnej w obrębie nauki o informacji. Zamierzeniem było przeprowadzenie analizy koncepcyjnej oraz tematycznej, zatem początkowo wyselekcjonowano te fragmenty tekstu, które jednoznacznie dotyczyły informacyjnych geografii: przestrzeni lub środowisk informacyjnych, światów informacyjnych, horyzontów informacyjnych, tymczasowych miejsc informacyjnych, a także środowisk wykorzystywania informacji (Greyson, O'Brien & Shoveller, 2017; Savolainen, 2020). Następnie zidentyfikowano je jako tło/miejsce lub sferę/płaszczyznę różnorodnych zachowań informacyjnych ludzi. Kolejno rozpoznano heterogeniczne aktywności informacyjne, które odnosiły się do wszechstronnie rozumianych zachowań informacyjnych. Podstawę teoretyczną stanowiły typologie zachowań informacyjnych, zaproponowane w głównej mierze przez Toma Wilsona, Reijo Savolainena, Natalię Godbold, Monikę Krakowską i Sabinę Cisek (Godbold, 2006; Savolainen, 2016; Wilson, 2013; Krakowska, 2022; Cisek, 2017a). Zgodnie z ich propozycją kategoryzacji zachowania informacyjne stanowią nadrzędny i interdyscyplinarny koncept wielu informacyjnych aktywności, które podejmuje człowiek i które są równorzędne praktykom informacyjnym, doświadczaniu informacji i pozyskiwaniu informacji. Do nadrzędnych kategorii należy wiele iteracyjnych, incydentalnych lub ukierunkowanych i celowych czynności, uwarunkowanych przez kontekst i zachodzących w przestrzeni informacyjnej. W ramach pozyskiwania informacji możliwe jest jej poszukiwanie, wyszukiwanie, przeglądanie,

gromadzenie, podczas gdy jej doświadczanie obejmuje szereg kognitywno-afektywnych oraz biologicznych procesów, interakcji, za pomocą których człowiek pozyskuje informację zmysłami, doznaje jej, reaguje na nią, przetwarza ją, nadaje jej sens, rozumie ją oraz kształtuje nową wiedzę (Krakowska, 2022). Wśród różnych form zachowań informacyjnych można także wyróżnić wykorzystywanie informacji, zarządzanie nią, ale też unikanie lub niszczenie jej (Case & Given, 2016; Godbold, 2006; Cisek, 2017a). Przyjęte koncepcje i teorie stanowiły oczywiście pewną sugestię konceptualną dla określenia przestrzeni informacyjnej, pozwoliły na uporządkowanie i dedukcyjne odniesienie się do kategorii zachowań informacyjnych oraz nadanie nadrzędnych kategorii dla tematów, nie stanowiły jednak odgórnie przyjętych kodów podczas ich indukcyjnego generowania w trakcie analizy treści (Braun et al. 2019). Zastosowane podczas badania kody dotyczyły m.in. typów przestrzeni informacyjnych, różnorodnych zachowań informacyjnych, kontekstu dla ich podejmowania i badania, a także rodzajów użytkowników, których te aktywności dotyczyły, oraz technik i metod zastosowanych do diagnozowania zarówno przestrzeni, jak i zachowań informacyjnych określonych typów społeczności.

Wyniki

Analiza wykazała, że badacze eksplorują różnorodne zachowania informacyjne, które zwykle osadzają w określonej geografii informacyjnej, przestrzeni. Poprzez zastosowanie tła, kontekstu, miejsca, którym staje się przestrzeń informacyjna, możliwe stają się zlokalizowanie, konsolidacja, usytuowanie heterogenicznych aktywności informacyjnych, których podejmuje się zarówno człowiek, jak i cała społeczność. W tabeli 1 przedstawiono kategorie określające przestrzenie informacyjne wraz z liczbą kodowań, które nadano podczas analizy treści wybranych publikacji. Najczęściej podłożem, płaszczyzną, przestrzenią dla zachowań informacyjnych staje się środowisko informacyjne (ang. *information environment*), w tym również wyodrębniane cyfrowe środowisko informacyjne (ang. *digital information environment*), określane również jako np. *cyberspace* (Fransen-Taylor & Narayan, 2016). Termin ten pojawiał się najczęściej jako dookreślenie miejsca, przestrzeni, kontekstu analizowanych, wybranych zachowań informacyjnych podejmowanych przez różne grupy użytkowników lub nawet wskazanie otoczenia dla umieszczonej wewnątrz, indywidualnej jednostki (ang. *person-in-environment*) (Sin, 2015).

Badacze najczęściej analizowali przestrzeń, w której zachodzą zachowania informacyjne i wynikają różnorodne relacje pomiędzy informacją, ludźmi i miejscem, koncentrując się na tymczasowych miejscach informacyjnych (ang. *information grounds*). Koncepcja ta, zaproponowana przez Karen Fisher, pozwala na identyfikowanie zarówno fizycznych, jak i cyfrowych obszarów, czasoprzestrzeni, generowanych spontanicznie i opartych na wzajemnych relacjach społecznych, w których zachodzą często intensywne, nasycone emocjonalnie aktywności informacyjne pomiędzy uczestnikami (Fisher & Naumer, 2006). Nieco rzadziej analizowano przestrzeń informacyjną dla ludzkich działań informacyjnych, codziennych praktyk, interakcji z informacją, pozyskiwania źródeł informacji i formowania silnych więzi społecznych, które następnie mogą stanowić najbliższe

Tabela 1. Kategorie tematyczne przestrzeni informacyjnych wraz z liczbą terminów w układzie rangowym w badaniach za lata 2012–2022

Kategorie i podkategorie tematów		Liczba terminów (kodów) odnoszących się do określonej kategorii
kategoria	środowisko informacyjne (ang. <i>information environment</i>)	26
podkategoria	cyfrowe środowisko informacyjne (ang. <i>digital information environment</i>)	7
kategoria	tymczasowe miejsca informacyjne (ang. <i>information grounds</i>)	12
	horyzonty informacyjne (ang. <i>information horizons</i>)	9
	światy informacyjne (ang. <i>information world</i>)	8
	inne	6
	ekologia informacji	3
	środowisko wykorzystywania informacji (ang. <i>information use environment</i>)	3
	przestrzeń informacyjna (ang. <i>information space</i>)	3
podkategoria	cyfrowa przestrzeń (ang. <i>digital space</i>)	2

Źródło: opracowanie własne, 2022

zasoby i źródła informacji określane jako „horyzonty informacyjne” (ang. *information horizons*) lub „światy informacyjne” (ang. *information worlds*). Podobnie często w celu dookreślenia lub oznaczenia miejsca, tła lub przestrzeni zachowań informacyjnych stosowane były terminy: „ekologia informacji”, „środowisko wykorzystywania informacji” (ang. *information use environment*) oraz „przestrzeń informacyjna” (ang. *information space*). W przypadku tego ostatniego terminu analizowana była indywidualna, spersonalizowana przestrzeń informacyjna (ang. *personal information space*) (Diekema & Olsen, 2014). Wśród innych określeń charakteryzujących lub precyzujących przestrzeń zachodzących w niej zachowań informacyjnych posługiwano się terminami: a) „strefy informacyjne” (ang. *information zones*), stanowiące zhierarchizowane obszary, od najmniejszych, indywidualnych, najbliższych jednostce terytoriów informacyjnych, w których podejmuje się wieloaspektowe zachowania informacyjne, poprzez lokalne, regionalne i globalne przestrzenie informacyjne (Gibson & Kaplan, 2017), b) „infosfera” (Bawden, & Robinson, 2020), a także c) „przestrzeń mediów społecznych” czy wręcz „przestrzeń społeczna” (ang. *social space*) (Aillerie & McNicol, 2016).

Należy zwrócić uwagę, że osadzenie zachowań informacyjnych wewnątrz określonej i uwarunkowanej np. czynnikami osobistymi, społecznymi, emocjonalnymi lub kognitywnymi przestrzeni lub środowiska informacyjnego eksponuje ich urzeczywistnianie się w jakimś otoczeniu, w określonej sytuacji, w kontekście. Aktywności informacyjne nigdy nie zachodzą w próżni i są rozpoznawane jako różnorodne, często uświadomione, celowe, konstruktywne, choć badacze również wskazują na ich przypadkowy lub

Tabela 2. Kategorie tematyczne zachowań informacyjnych zachodzących w przestrzeni informacyjnej wraz z liczbą terminów w układzie rangowym w badaniach za lata 2012–2022

Kategorie i podkategorie		Liczba terminów (kodów) odnoszących się do określonej kategorii
kategoria	wykorzystywanie informacji (ang. <i>information use</i>)	116
podkategoria	dzielenie się informacją	11
	wymiana informacji	11
	przekazywanie informacji	9
	udostępnianie informacji	9
	przepływ informacji	8
	przetwarzanie informacji	8
	rozpowszechnianie informacji	6
	tworzenie informacji	6
	podejmowanie decyzji	4
	dostarczanie informacji	3
wizualizacja informacji	3	
kategoria	pozyskiwanie informacji	79
podkategoria	poszukiwanie informacji	18
	wyszukiwanie informacji	15
	przypadkowe pozyskiwanie informacji	4
	zbieranie informacji	3
kategoria	reagowanie na informację	21
podkategoria	unikanie, sprzeciwianie się, opieranie się informacji	4
	nadawanie sensu	4
	akceptowanie, rozumienie informacji	2
kategoria	zarządzanie informacją	20
	zachowania informacyjne (np. normatywne, codzienne, planowanie zachowań informacyjnych)	19
	praktyki informacyjne, codzienne praktyki informacyjne	14
	doświadczenie informacji	9

Źródło: opracowanie własne, 2022

nieintuicyjny charakter. Wśród badań nad zachowaniami informacyjnymi w przestrzeni informacyjnej najczęściej eksplorowano wykorzystywanie informacji (ang. *information use*), w ramach czego skupiano się przede wszystkim na dzieleniu się informacją i jej intensywnej wymianie, przekazywaniu, udostępnianiu, rozpowszechnianiu czy też przepływie w danym środowisku informacyjnym. Analizie poddawano specyficzne aktywności o charakterze kognitywnym, dotyczące przetwarzania informacji lub jej tworzenia, w tym także tworzenia nowej wiedzy. Do szczególnych aktywności informacyjnych, podejmowanych zwłaszcza w przypadku diagnozowania modeli mentalnych lub mapowania horyzontów informacyjnych, należą sposoby dostarczania informacji, a także jej wizualizowania (np. Koh, 2013; Zimmerman, 2018). Liczbę terminów wyselekcjonowanych podczas kodowania podano w tabeli 2.

Na uwagę zasługują również wyszczególnione kategorie jednostkowych zachowań informacyjnych dotyczące podejmowania decyzji (np. Ocepek, 2018; Seungyoon et al., 2021). Równie istotnym działaniem, zgodnie z liczbą pojawiających się terminów podczas analizy treści, okazały się zachowania informacyjne w kontekście pozyskiwania informacji. Aktywności te zgodnie z przyjętą w artykule kategoryzacją, ewentualnie posługując się terminami wykorzystanymi bezpośrednio w artykule, podzielono na: a) poszukiwanie informacji (ang. *information seeking*), b) wyszukiwanie informacji (ang. *information searching*) oraz c) przypadkowe pozyskiwanie lub odkrywanie informacji i d) zbieranie informacji (ang. *information gathering, researching, collecting*), np. przez specjalistów i studentów weterynarii (Mukherjee & Maity, 2020). Nieco rzadziej badano zachowania informacyjne związane z reagowaniem na informację, szczególnie w zakresie jej unikania, opierania się i sprzeciwiania jej (np. Kitzie, Wagner & Vera, 2021), nadawania sensu (np. Rutter, Clough & Elaine, 2018) lub akceptowania i rozumienia informacji (np. Veinot & Pierce, 2019). Podobnie częstą kategorią analizowanych aktywności informacyjnych było zarządzanie informacją w określonej przestrzeni informacyjnej, zarówno w danym miejscu – np. biblioteczności (i sposobach przechowywania oraz udostępniania tej informacji – np. Steinerová, 2019) – czy w cyberprzestrzeni, jak i w ramach indywidualnego zarządzania osobistymi zasobami, kuracji danych (np. Diekema & Olsen, 2014; Sinn, Kim & Syn, 2019), wraz z uwzględnionymi w tej kategorii procesami związanymi filtrowaniem informacji, oceną jakości lub weryfikowaniem, kategoryzowaniem i organizowaniem informacji. W badaniach podejmowano się również analizowania szczególnych zachowań informacyjnych, uwarunkowanych codziennym życiem, poszukiwaniem sposobów życia (ang. *way of life*), nadawaniem sensu kontekstowi, w którym zachodzą te zachowania, oraz zdeterminowanych normami i światopoglądem kolektywnym funkcjonowaniem i działaniami informacyjnymi całych społeczności lub grup użytkowników w danym świecie informacyjnym (np. Yu, 2012; Rohman, 2020). Analiza pozwoliła także na wyróżnienie zastosowanych, konkretnych terminów, równoważnych dla zachowań informacyjnych, w tym także codziennego, aktywnego lub pasywnego praktykowania informacji (np. Zimmerman, 2021). Ekwiwalentnym terminem wykorzystywanym w analizowaniu zachowań informacyjnych w specyficznej przestrzeni

informacyjnej było „doświadczenie informacji”, szczególnie dotyczące percepcji informacji (np. Seungyoon et al., 2021; Veinot & Pierce, 2019) lub eksploracji sensorycznej, np. w sklepie spożywczym, będącym tymczasowym miejscem informacyjnym, w którym następowała interakcja z informacją za pomocą różnych zmysłów, co wspomagało podejmowanie decyzji i konkretyzowało sukcesywnie realizowane aktywności informacyjne (Ocepek, 2018).

W analizie starano się rozpoznać, w jakim szczególnym kontekście bada się nie tylko poszczególne i charakterystyczne zachowania informacyjne, ale też określony typ przestrzeni informacyjnej. Można przyjąć, że zarówno przestrzeń informacyjna stanowi tło dla heterogenicznych zachowań informacyjnych, jak i same aktywności informacyjne mogą generować, kształtować i przeobrażać przestrzeń, tło, miejsce, obszar, w którym zachodzą oraz w którym są podejmowane przez człowieka, oraz oddziaływać na nie. Środowisko informacyjne, jego cała struktura, komponenty, uwarunkowania oraz wzajemne relacje pomiędzy uczestnikami i artefaktami zachowań informacyjnych – mogą przyczynić się do dokładnego i uważnego doboru źródeł informacji (ang. *careful and mindful choice of information resources*) (Bawden & Robinson, 2020), wpływać na procesy wyszukiwania informacji (np. Kumpulainen, 2014), intencjonalne pozyskiwanie informacji i tworzenie wspólnego doświadczenia (Talip et al., 2017), celowe praktyki informacyjne i współpracę (Yu, 2012), ekologiczne interakcje informacyjne (Zimmerman, 2020), dynamizację pozyskiwania informacji w sytuacjach kryzysowych, np. podczas pandemii (Zimmerman, 2021), katastrofy naturalnej (Seungyoon et al., 2021) czy konfliktu społecznego (Rohman, 2020). W badaniach zwracano także uwagę na: wpływ wykluczenia informacyjnego lub ubóstwa informacyjnego (Bronstein, 2017; Yu, 2012); świadomość luki informacyjnej (Oduntan & Ruthven, 2020); istotność dla różnych informacyjnych sprawczości człowieka, zjawisk obciążenia, nadmiaru informacji oraz przeładowania informacją (np. Gibson & Kaplan, 2017); szum informacyjny (Martin & Quan-Haase, 2016); tarcie informacyjne (ang. *information friction*), związane z konceptem Luciana Floridiego (2006), odnoszące się do ograniczeń (np. czasu, dostępności) przepływu informacji w infosferze w stosunku do ilości wysiłku włożonego w pozyskanie, przetworzenie lub zablokowanie informacji (ang. *to block information*) w kontekście prywatności informacji oraz etyki informacji (Bawden & Robinson, 2020); niezwykle istotny wpływ równowagi informacyjnej (ang. *information balance*), co może przyczynić się do rekonceptualizacji, przeformowywania świata informacyjnego (Bawden & Robinson, 2020); obserwowanie świata, otoczenia, środowiska (np. Yu, 2012) i kreatywne eksplorowanie (Ocepek, 2018), kształtowanie nowych strategii angażowania się i świadomego jego doświadczania (np. Koh, 2013) lub też zanikania zachowań informacyjnych (Rohman, 2020).

Przebieg informacyjna skomponowana jest przede wszystkim ze źródeł informacji; w przypadku horyzontów informacyjnych, jak i samego środowiska informacyjnego pełnią one kluczową rolę w kreowaniu tych geografii informacyjnych oraz warunkują i generują określone zachowania informacyjne. Z uwagi na coraz częstsze badania informacyjnej przestrzeni cyfrowej zwrócono szczególną uwagę na zasoby online, internet,

Web 2.0 czy też internet rzeczy (ang. *Internet of Things*) (np. Aillerie & McNicol, 2016; Wang et al., 2018), jak i inne formy i narzędzia nowych technologii informacyjnych. Kluczowe aspekty, wpływające na zrozumienie zachowań informacyjnych oraz świadome ich podejmowanie, dotyczyły: preferencji związanych ze źródłami informacji (np. Gibson & Kaplan, 2017), roli jakości informacji, efektywnie skonstruowanych usług informacyjnych i unikalnych źródeł informacji (np. Bronstein, 2017; Kadli & Hanchinal, 2015), użyteczności i wiarygodności zasobów w systemach informacyjno-wyszukiwawczych (zob. np. Zimmerman, 2021). Badacze coraz bardziej starają się rozpoznać sieciowe zasoby informacyjne, w tym rolę mediów społecznościowych w konstruowaniu przestrzeni informacyjnych oraz charakterystycznych zachowań informacyjnych, generowanych wewnątrz specyficznych społeczności online, z uwzględnieniem roli i funkcji social mediów rozumianych jako swoiste, kreatywne i zmienne źródła informacji (np. Fransen-Taylor & Narayan, 2016). Analiza przestrzeni informacyjnych skupia się przede wszystkim wokół aspektu społecznego oraz intensyfikuje rolę miejsca. Podobnie jak wykazały badania nad subiektywnie tworzonymi przestrzeniami informacyjnymi – na podstawie m.in. mapowania horyzontów informacyjnych studentów zarządzania informacją (Cisek & Krakowska, 2019) lub ich tymczasowymi miejscami informacyjnymi (Cisek, Korycińska & Krakowska, 2018) wewnątrz tego tła i w obrębie zachowań informacyjnych – w kontekście środowiska informacyjnego kluczową rolę zdecydowanie odgrywają relacje społeczne, wszelkie interakcje zachodzące w zbiorowości, sieci społeczne oraz wyraźnie wyeksponowane silne więzi (np. z rodziną, przyjaciółmi, znajomymi). Determinanty te wykształcają określone, indywidualne lub kolektywne horyzonty informacyjne (np. Aillerie & McNicol, 2016; Rohman, 2020), wpływają na wytwarzanie się spontanicznych miejsc informacyjnych nie tylko w miejscu fizycznym, ale i online (Rohman, 2020), a także przyczyniają się do formowania i wykorzystywania tych osobowych źródeł informacji w najbliższej strefie informacyjnej (Gibson & Kaplan, 2017). Społeczny wymiar zachowań informacyjnych kreowany jest poprzez stosowanie się do norm i światopoglądu, które przyjmowane są przez kolektyw w analizowanych światach informacyjnych (Rohman, 2020), a także często występuje jako kluczowa perspektywa w eksplorowanych aktywnościach informacyjnych wewnątrz zmarginalizowanych środowisk informacyjnych imigrantów, wśród osób z niepełnosprawnością, bezdomnych, młodych kobiet (nastolatek) w ciąży lub społeczności LGBTQIA+ (np. Fransen-Taylor & Narayan, 2016; Greyson, O'Brien & Shankar, 2020; Kitzie, Wagner & Vera, 2021; Oduntan & Ruthven, 2020). Z kolei kategoria miejsca często równoznaczna jest z fizyczną przestrzenią informacyjną (np. Diekema & Olsen, 2014). Odgrywa ona fundamentalną rolę, podobnie jak w koncepcji *information grounds* Karen Fisher (Fisher & Naumer, 2006), w inicjowaniu zachowań informacyjnych poprzez swoją architekturę wewnątrz, lokalizację czy też pełnioną funkcję (np. Rohman, 2020; Veinot & Pierce, 2019). Podobnie kluczowe znaczenie w diagnozowaniu i rozumieniu przestrzeni informacyjnych, ich kształtowaniu, generowaniu zachodzących w nich procesów mają sami ludzie, odgrywane przez nich role społeczne, wykonywane zadania (np. profesjonalści

informacji, specjaliści), a także zajmowane w hierarchicznym społeczeństwie pozycje (np. uchodźcy) (Zimmerman, 2018).

Badacze często analizowali rolę oraz formy aktywności informacyjnych podejmowanych lub kształtowanych przez biblioteki, również akademickie (np. Steinerová, 2019), centra informacji, urzędy, określane jako „środowiska pracy” (np. Williams & Smith, 2016), ale też kawiarnie, sklep spożywczy lub dom, stanowiący fizyczne miejsce o afektywnym nasyceniu, mający status bezpiecznego lokum (Gibson & Kaplan, 2017; Ocepek, 2018; Rohman, 2020).

W badaniach przestrzeni informacyjna analizowana była niejednokrotnie przez pryzmat własnej specyfiki, procesów w niej zachodzących, sposobów rozpoznawania otoczenia, jego harmonizowania, zwłaszcza w przypadku cyfrowego środowiska informacyjnego z użytkownikami (Jabur & Bouazza, 2017). Ta kategoria, np. środowisko akademickie, środowisko (również cyfrowe) pracy lub organizacji, stanowi ogólny lub indywidualny, specyficzny kontekst dla aktywności informacyjnych, pozwala także na analizowanie sposobów wykorzystywania informacji. Jest środowiskiem wykorzystywania informacji (ang. *information use environment*), które zgodnie z założeniami twórcy tej koncepcji, Roberta Taylora, stanowi zarówno zbiór elementów, które wpływają na przepływ i wykorzystanie komunikatów informacyjnych, jak i zestaw określonych kryteriów, według których oceniana jest wartość komunikatów informacyjnych (Rutter, Clough & Tom, 2019; Taylor, 2019). To pewnego rodzaju pomost między różnorodnymi użytkownikami oraz ich wieloaspektowymi i odmiennymi przestrzeniami informacyjnymi a twórcami różnorodnych systemów informacyjnych, w tym informacyjno-wyszukiwawczych, profesjonalistami informacji, gatekeeperami, którzy autorytatywnie filtrują i udostępniają określoną informację (np. Bouhnik & Giat, 2015).

Kolejnymi kluczowymi kategoriami dla rozpoznania kontekstu diagnozowania przestrzeni informacyjnej są aspekty afektywno-kognitywne. Emocje, zarówno pozytywne, jak i negatywne, wraz z osiąganiem dobrostanu emocjonalnego, bezsprzecznie przyczyniającego się do skutecznych zachowań informacyjnych, rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji, są niezwykle ważne dla analizowania środowiska informacyjnego. Wymiar afektywny przestrzeni informacyjnej oraz różnorodnych procesów informacyjnych ma wpływ również na zaangażowanie użytkownika w doświadczanie, praktykowanie i zachowanie informacyjne, motywuje go do celowych i uświadomionych aktywności w relacji do informacji (np. Connaway et al., 2012; Marcella & Lockerbie, 2015). Badacze zwrócili również uwagę na konstytutywny wymiar procesów kognitywnych, których ludzie podejmują się w zachowaniach informacyjnych, zwłaszcza w przypadku podejmowania decyzji lub przyciągania uwagi (Ferguson, Thornley & Gibb, 2016; Yu, 2012). Aspekt świadomości – podobnie jak doświadczanie zmysłowe – odgrywa niebagatelną rolę w konstruowaniu i rozpoznawaniu przestrzeni informacyjnej (Ocepek, 2018).

Wśród wyróżnionych kontekstów, uwarunkowań i elementów, które brano pod uwagę podczas badań, znalazły się również potrzeby informacyjne, wynikające z określonego środowiska informacyjnego, będące wynikiem funkcjonowania w nim, rozumienia

Tabela 3. Wybrane kategorie tematyczne kontekstu, w którym badano zachowania informacyjne zachodzące w przestrzeni informacyjnej wraz z liczbą terminów w układzie rangowym w badaniach za lata 2012–2022

Kategorie i podkategorie tematów		Liczba terminów (kodów) odnoszących się do określonej kategorii
kategoria	zachowania informacyjne	137
	źródła informacji	120
podkategoria	nowe technologie (np. Web 2.0, internet, zasoby cyfrowe, media społecznościowe)	29
	preferencje źródeł informacji	8
kategoria	aspekt społeczny	91
podkategoria	relacje społeczne	21
	interakcje społeczne	11
	sieci społeczne	6
	silne więzi	6
	normy, światopogląd	5
	marginalizacja	5
kategoria	miejsce	42
podkategoria	przestrzeń fizyczna	14
	biblioteka	8
	rola lub kategoria miejsca	7
	centrum informacji	4
	dom	2
kategoria	środowisko informacyjne/specyfika środowiska/otoczenia/procesów	36
	kontekst ogólny lub specyficzny (np. edukacyjny, osobisty, społeczny, zawodowy)	34
	ludzie (np. pełniona rola w społeczności, profesjonaliści, społeczność marginalna)	29
	emocje	28
podkategoria	dobrostan emocjonalny	8
	motywacja, zaangażowanie	4

kategoria	przestrzeń	28
	aspekt kognitywny	22
podkategoria	aspekt świadomości	7
	doświadczenie (np. zmysłowe)	7
	procesy kognitywne (np. podejmowanie decyzji, przyciąganie uwagi)	4
kategoria	potrzeby informacyjne	22
	kryzys (sytuacja kryzysowa, konflikt)	16
	informacja	14
	kompetencje informacyjne (w tym cyfrowe, psychologiczne, społeczne, zdrowotne)	12
	etyka informacji	10
	zdrowie	10
	bariery informacyjne	9
	czas	7
	dostęp do informacji	7
	wiedza	5
	ekologia informacji	3
	problem informacyjny	3
projektowanie przestrzeni informacyjnej	3	

Źródło: opracowanie własne, 2022

go, a także uzależnione od wymiernych aktywności następujących jako skutek uformowania się, generowania przestrzeni informacyjnej zdeterminowanej przez różne osobiste lub zbiorowe czynniki. Informacja, znajdująca się w trychotomii przestrzeni informacyjnej, kontekście tymczasowych miejsc informacyjnych lub horyzontów informacji, również znajduje odzwierciedlenie w diagnozowaniu otoczenia. Analizuje się jej rolę, sposoby rozpoznawania luki informacyjnej, liczbę informacji potrzebnych do zaspokojenia potrzeb informacyjnych oraz istotę specyficznej informacji, choćby zdrowotnej lub rolniczej (Aina, 2012; Kitzie, Wagner & Vera, 2021). Równie ważnym determinantem konstruowania i diagnozowania przestrzeni informacyjnych są wszelkie kompetencje informacyjne, w tym cyfrowe, psychologiczne, społeczne i zdrowotne (np. Jabur & Bouazza, 2017; Zimmerman, 2021), umiejętności powiązane z poprawnymi, intencjonalnymi i świadomymi zachowaniami informacyjnymi, które mogą wpłynąć na poszerzanie, właściwe wykorzystywanie oraz kreowanie środowisk informacyjnych. Dodatkowo wśród rodzajów kontekstów zwrócono uwagę na badania przestrzeni

Tabela 4. Wybrane kategorie tematyczne użytkowników, których zachowania informacyjne badano w określonej przestrzeni informacyjnej wraz z liczbą terminów w układzie rangowym w badaniach za lata 2012–2022

Kategorie typów użytkowników badanych w przestrzeniach informacyjnych	Liczba terminów (kodów) odnoszących się do określonej kategorii
studenci	14
specyficzna grupa użytkowników (np. imigranci, przedstawiciele LGBTQIA+, bezdomni)	13
użytkownicy (ogólna populacja wybranej grupy do badań)	11
naukowcy, badacze	10
rodzice	7
uczniowie	6
pracownicy danej organizacji/instytucji	5
specjaliści	5
młodzież	4
mieszkańcy (np. danej miejscowości)	4
nauczyciele	4
dzieci	2
rolnicy	2

Źródło: opracowanie własne, 2022

i zachowań informacyjnych z perspektywy czasu (Oduntan & Ruthven, 2020), sytuacji kryzysowych (Seungyoon et al., 2021), etyki informacji (Bawden & Robinson, 2020), barier informacyjnych (np. Steinerová, 2019), ekologii informacji oraz wiedzy, jak i samego projektowania środowiska informacyjnego (Veinot & Pierce, 2019). W tabeli 3 znajdują się wszystkie najważniejsze terminy, które zostały rozpoznane i pojawiły się podczas kodowania, odnoszące się do kluczowych rodzajów kontekstów dla eksplorowanych przestrzeni informacyjnych, zbadanych i opracowanych w analizowanych publikacjach.

Specyfika analizowanych przestrzeni informacyjnych, w tym środowisk informacyjnych, tymczasowych miejsc informacyjnych, horyzontów informacji lub światów informacyjnych, wymagała doboru często reprezentatywnych użytkowników, wśród których starano się rozpoznać najbardziej charakterystyczne aktywności informacyjne podejmowane w określonym kontekście. Wśród najczęściej analizowanych typów użytkowników, dobieranych do badań w celu uchwycenia nie tylko ich praktyk informacyjnych, ale także ewentualnego rozpoznania cech ich środowiska informacyjnego, znajdowali się studenci, doktoranci (Kim & Quan-Haase, 2016), osobiwi reprezentanci środowisk

imiigrantów (Zimmerman, 2018), zmarginalizowanych społeczności (Bronstein, 2017), jak i całe kolektywy, np. mieszkańców środowisk wiejskich (Yu, 2012), populacji uniwersyteckiej (Zimmerman, 2021), użytkowników mediów społecznościowych, np. Twittera (Talip et al., 2017), jak i społeczności diabetyków (Zhang & Sun, 2014). Ponadto analizowano zachowania i praktyki informacyjne naukowców i badaczy (Kumpulainen, 2014), rodziców, uczniów (w tym dzieci i młodzież) (Rutter, Toms & Clough, 2019; Walker, 2016) i specjalistów, np. historyków (Kim & Quan-Haase, 2016), lekarzy weterynarii (Mukherjee & Maity, 2020), rolników komercyjnych i działających na własne potrzeby (Aina, 2012), by rozpoznać i scharakteryzować zachowania informacyjne w danej przestrzeni informacyjnej. Często te grupy użytkowników nadawały unikatowy i reprezentatywny charakter i obraz przestrzeni informacyjnej, w której funkcjonowały, podejmując się codziennych praktyk informacyjnych lub ją kształtując. Kategorie zastosowane podczas analizy tematycznej publikacji dotyczące uczestników, wśród których eksplorowano aktywności informacyjne i ich środowiska informacyjne, umieszczono wraz z liczbą kodów w tabeli 4.

W przypadku metod i technik badawczych stosowanych w badaniach nad zachowaniami informacyjnymi oraz przestrzeniami informacyjnymi najczęściej stosowano jakościowo-ilościowe sposoby diagnozowania. Eksploracje w większości oparte zostały na szeregu metod mieszanych, triangulacji metod, które podnosiły jakość realizowanych badań, pozwalały na rozpoznanie wzajemnych korelacji między czynnikami, rozpoznanymi aktywnościami i specyfiką uczestników. Zaproponowane terminy na podstawie kodowania wraz z liczbą występujących kodów podczas analizy treści znajdują się w tabeli 5.

Badacze, oprócz dociekań, które stanowiły rozbudowane analizy koncepcyjne oparte na krytycznej analizie piśmiennictwa oraz analizie pojęć i koncepcji wygenerowanych w nauce o informacji (zob. np. Greyson, O'Brien & Shankar, 2020; Yu, 2012), stosowali najczęściej analizy tematyczne (treści) wraz z kodowaniem lub analizowaniem transkrypcji przeprowadzonych wywiadów (np. Kitzie, Wagner & Vera, 2021). W badaniach nad rozpoznaniem przestrzeni informacyjnych stosowano również analizy statystyczne lub wizualne (Zimmerman, 2021). Metody wizualne, np. techniki rysowania (Greyson, O'Brien & Shoveller, 2017), wykorzystywano dość często do zidentyfikowania horyzontów informacyjnych przez ich charakterystyczne mapowanie (Greyson, O'Brien & Shankar, 2020), metodę zaproponowaną specjalnie do analizowania tych geograficznych, kognitywnych konstruktów informacyjno-społecznych (Sonnenwald, Wildemuth & Harmon, 2001). W przeprowadzonych badaniach posługiwano się również często wywiadami, ankietami, w tym kwestionariuszami online, obserwacją, dyskusją, metodą *sense-making*, a także metodą dzienników (ang. *diary*), notatek terenowych (np. Koh, 2013; Kumpulainen, 2014) oraz protokołem myślenia na głos (ang. *think-aloud-protocol*) podczas realizowania określonego zadania w środowisku informacyjnym lub wyjaśniania propozycji wizualizacji subiektywnej przestrzeni informacyjnej przez uczestników badań (np. Ocepek, 2018). Dodatkowo, stosowane były badania opierające się na naturalnym

Tabela 5. Wybrane kategorie tematyczne metod oraz technik badawczych, za pomocą których badano zachowania informacyjne w określonej przestrzeni informacyjnej wraz z liczbą terminów w układzie rangowym w badaniach za lata 2012–2022

Kategorie i podkategorie metod i technik badawczych		Liczba terminów (kodów) odnoszących się do określonej kategorii
kategoria	analiza	55
podkategoria	analiza treści	32
	kodowanie	20
	analiza tematyczna	7
	analiza koncepcyjna	5
	transkrypcja	5
	analiza statystyczna	4
	analiza wizualna	4
kategoria	wywiad	36
podkategoria	wywiad częściowo ustrukturyzowany	8
kategoria	ankieta	20
podkategoria	ankieta online	5
kategoria	mapowanie	16
podkategoria	mapy horyzontów informacyjnych	4
	mapy światów informacyjnych	2
kategoria	obserwacja	9
	dyskusja	3
	dzienniki	3
	rysowanie	3
	metoda <i>sense-making</i>	3
	metoda myślenia na głos (ang. <i>think-aloud protocol</i>)	3
	badania terenowe	2
	badania etnograficzne	2
	konstruktywistyczna teoria ugruntowana	2
	metody wizualne	2
	modelowanie behawioralne	2
	krytyczna analiza piśmiennictwa	1

Źródło: opracowanie własne, 2022

dociekaniu (ang. *inquiry based research*), w tym badania terenowe do rozpoznawania zwłaszcza tymczasowych miejsc informacyjnych (Rohman, 2020), badania etnograficzne, modelowanie behawioralne (Wang et al., 2018) i konstruktywistyczna teoria ugruntowana (Gibson & Kaplan, 2017), dzięki którym precyzowano określone przestrzenie informacyjne oraz zachodzące w nich zachowania informacyjne.

Zakończenie

Zagadnienia dotyczące zarówno zachowań informacyjnych, jak i metaforycznie określanym, stale zmieniających się geografii informacyjnych stanowią niezwykle istotny, ciągle eksplorowany i ciekawy obszar badań w nauce o informacji. Subdyscyplina zachowań informacyjnych, w której rozpoznaje się i charakteryzuje coraz bardziej wieloaspektowe, wielopoziomowe i oparte na interdyscyplinarnych eksploracjach ludzkie aktywności informacyjne, wymaga permanentnego zaangażowania w prowadzenie pogłębionych analiz szczegółowych kontekstu kształtującego ewoluującą infosferę człowieka.

Holistyczne podejście do diagnozowania przestrzeni informacyjnej wymaga przede wszystkim skonkretyzowania obszaru, tła, kontekstu lub wymiaru tego konstruktów, w którym jednostka podejmuje się indywidualnie lub kolektywnie liczących, ustrukturyzowanych lub nieustrukturyzowanych, celowych lub przypadkowych zachowań, praktyk informacyjnych lub doświadczania informacji. Istotą diagnozy przestrzeni informacyjnej stają się nie tylko indywidualne zachowania informacyjne jednostki, ale też szeroko pojęty kontekst, w którym różnorodne procesy zachodzą na poziomie biologicznym, kognitywno-afektywnym, ale też są realizowane w określonej sytuacji, w danej czasoprzestrzeni. Zachowania informacyjne są wynikiem wzajemnego oddziaływania wielorakich geografii informacyjnych, sfer informacyjnych – od najmniejszych osobistych środowisk informacyjnych, kształtowanych przez zasoby, społeczne relacje, fizyczne miejsce, poprzez małe światy, krajobrazy informacyjne i światy informacyjne formujące informacyjne uniwersum.

Niniejsze opracowanie stanowi pewnego rodzaju załączek badań, preludium do zarówno koncepcyjnych, jak i empirycznych eksploracji, które należy podejmować w celu jak najlepszego rozpoznania, zdiagnozowania istoty różnorodnych, ale także indywidualnych oraz heterogenicznych przestrzeni informacyjnych składających się na infosferę człowieka. W literaturze przedmiotu prowadzi się analizy zarówno środowiska informacyjnego, jak i różnorodnych aktywności informacyjnych realizowanych w wielu kontekstach. Co istotne, badacze posługują się wieloma nie do końca jasno sprecyzowanymi terminami do określenia zarówno przestrzeni, jak i zachowań informacyjnych, co może stanowić podstawę do krytyki niedoskonałości prezentowanych badań (Savolainen, 2021), których celem jest oddanie charakteru i uchwycenie atrybutów złożonego zjawiska, jakim jest przestrzeń informacyjna, trudne zatem do skonkretyzowania, ujednolicenia i konceptualizacji. Sama przestrzeń, stanowiąca dla zróżnicowanych zachowań informacyjnych człowieka specyficzne otoczenie, rezerwar, kontekst lub

tło, staje się dynamicznie rozwijającym się i niestatecznym, stale przekształcającym się i zmieniającym fenomenem. Wymaga zatem zastosowania różnorodnych metod i technik badawczych do przeprowadzenia pogłębionych i interdyscyplinarnych badań, które pozwolą na identyfikację czynników formujących niejednorodną przestrzeń informacyjną, a także określenia determinantów wpływających na doświadczanie informacji, reakcje i informacyjną sprawczość, wieloaspektowe procesy informacyjne, podejmowane działania i kształtowanie się współzależności pomiędzy komponentami geografii informacyjnych.

Bibliografia

- Agarwal, Naresh K. (2017). *Exploring context in information behavior: seeker, situation, surroundings, and shared identities*. San Rafael, CA: Morgan & Claypool Publishers.
- Agnew, John A. (2011). Space and place. In: John A. Agnew, David N. Livingstone eds. *The SAGE handbook of geographical knowledge*. London: Sage, pp. 316–330. <https://geog.ucla.edu/sites/default/files/users/jagnew/416.pdf> (odczyt: 12.10.2022).
- Aillerie, Karine; McNicol, Sarah (2016). Are social networking sites information sources? Informational purposes of high-school students in using SNSs. *Journal of Librarianship and Information Science*, vol. 50, issue 1, pp. 103–114. doi:10.1177/0961000616631612
- Babik, Wiesław (2016). Środowisko informacyjne człowieka. W: Wiesław Babik red. *Nauka o informacji*. Warszawa: Wydaw. SBP, s. 61–87.
- Bartha, Paul (2017). Analogy and analogical reasoning. In: Edward N. Zalta ed. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2022 Edition). <https://plato.stanford.edu/entries/reasoning-analogy/> (odczyt: 12.10.2022).
- Bawden, David; Robinson, Lyn (2012). *Introduction to Information Science*. London: Facet.
- Bawden, David; Robinson, Lyn (2020). “The dearest of our possessions”: Applying Floridi’s information privacy concept in models of information behavior and information literacy. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, vol. 71, issue 9, pp. 1030–1043. doi:10.1002/asi.24367
- Bouhnik, Dan; Giat, Yahel (2015). Information gatekeepers – aren’t we all? *Informing Science: The International Journal of an Emerging Transdiscipline*, vol. 18, pp. 127–144. doi:10.28945/2270
- Braun, Virginia; Clarke, Victoria; Hayfield, Nikki; Gareth, Terry (2019). Thematic analysis. In: Liamputtong Pranee ed. *Handbook of Research Methods in Health Social Sciences*. Singapore: Springer, pp. 843–860. doi:10.1007/978-981-10-5251-4_103
- Britannica (2022). Space. In: *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/science/space-physics-and-metaphysics> (odczyt: 12.10.2022).
- Bronstein, Jenny (2017). Information grounds as a vehicle for social inclusion of domestic migrant workers in Israel. *Journal of Documentation*, vol. 73, no. 5, pp. 934–952. doi:10.1108/JD-02-2017-0023

- Bruce, Christine; Davis, Kate; Hughes, Hilary; Partridge, Helen; Stoodley, Ian eds. (2014). *Information experience: approaches to theory and practice*. Bingley: Emerald Group Publishing.
- Burnett, Gary; Jaeger, Paul R. (2011). The theory of information worlds and information behaviour. In: Amanda Spink, Jannica Heinström eds. *New directions in information behaviour*. Bingley: Emerald Group Publishing, pp.161–180.
- Burnett, Simon; Lloyd, Annemaree (2019). The road not taken: locating desire lines across information landscapes. In: Proceedings of CoLIS, the Tenth International Conference on Conceptions of Library and Information Science, Ljubljana, Slovenia, June 16–19, 2019. *Information Research*, vol. 24, no. 4, paper colis1911. <http://InformationR.net/ir/24-4/colis/colis1911.html> (odczyt: 12.10.2022).
- Case, Donald O.; Given, Lisa M. (2016). *Looking for information: A survey of research on information seeking, needs, and behavior: Fourth edition*. Bingley: Emerald Group Publishing.
- Chatman, Elfreda A. (1991). Life in a small world: applicability of gratification theory to information seeking behavior. *Journal of the American Society for Information Science*, vol. 42, issue 6, pp.438–449.
- Cisek, Sabina (2010). Metoda analizy i krytyki piśmiennictwa w nauce o informacji i bibliotekoznawstwie w XXI wieku. *Przegląd Biblioteczny*, t. 78, nr 3, s. 273–284.
- Cisek, Sabina (2017a). *Typologia zachowań informacyjnych*. https://www.academia.edu/18217890/Typologia_zachowa%C5%84_informacyjnych (odczyt: 12.10.2022).
- Cisek, Sabina (2017b). Zachowania informacyjne – wybrane aspekty. *Biuletyn EBIB*, nr 173. <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/536> (odczyt: 20.07.2022).
- Cisek, Sabina; Korycińska, Paloma; Krakowska, Monika (2018). Information grounds in the eyes of the first-year information management students. In: Serap Kurbanoglu, Joumana Boustany, Sonja Špiranec, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Loriene Roy eds. *Information Literacy in the Workplace: 5th European Conference, ECIL 2017: Saint Malo, France, September 18–21, 2017: revised selected papers*. Springer, pp. 535–544. doi:10.1007/978-3-319-74334-9_55
- Cisek, Sabina; Krakowska, Monika (2019). The diary method and analysis of student's mental representations of information spaces as the research approach in information behaviour research. In: Proceedings of the Tenth International Conference on Conceptions of Library and Information Science, Ljubljana, Slovenia, June 16–19, 2019. *Information Research*, vol. 24, no. 4, paper colis1901. <http://InformationR.net/ir/24-4/colis/colis1933.html> (odczyt: 12.10.2022).
- Cisek, Sabina; Krakowska, Monika (2020). Zachowania informacyjne naukowców: w poszukiwaniu modelu zintegrowanego. W: Maria Nowina Konopka, Weronika Świerczyńska-Głownia, Agnieszka Hess red. *Komunikowanie interdyscyplinarne*. ToC, s. 15–36. <https://media.uj.edu.pl/documents/1384650/134373778/ebook-WKD-2020-Komunikowanie-interdyscyplinarne-1.pdf/13b342ff-fcea-4060-9e36-570666doc943> (odczyt: 12.10.2022).

- Connaway, Lynn Silipigni; White, David; Lanclos, Donna; Le Cornu, Alison (2012). Visitors and residents: what motivates engagement with the digital information environment?. *Information Research*, vol. 18, no. 1, paper 556. <http://InformationR.net/ir/18-1/paper556.html> (odczyt: 12.10.2022).
- Cool, Colleen (2001). The concept of situation in information science. *Annual Review of Information Science and Technology*, vol. 35, pp. 5–42.
- Cox, Andrew; Fulton, Crystal (2022). Geographies of information behaviour: a conceptual exploration. *Journal of Documentation*, vol. 78, issue 4, pp. 745–760. doi:10.1108/JD-05-2021-0105
- Davies, Elizabeth; McKenzie, Pamela J. (2004). Preparing for opening night: temporal boundary objects in textually-mediated professional practice. *Information Research*, vol. 10, no. 1, paper 211. <http://InformationR.net/ir/10-1/paper211.html> (odczyt: 12.10.2022).
- Diekema, Anne R.; Olsen, Whitney M. (2014). Teacher personal information management PIM practices: finding, keeping, and re-finding information. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, vol. 65, issue 11, pp. 2261–2277. doi:10.1002/asi.23117
- Ferguson, Stuart; Thornley, Clare; Gibb, Forbes (2016). Beyond codes of ethics: how library and information professionals navigate ethical dilemmas in a complex and dynamic information environment. *International Journal of Information Management*, vol. 36, issue 4, pp. 543–556. doi:10.1016/j.ijinfomgt.2016.02.012
- Fidel, Raya; Pejtersen, Annelise Mark (2004). From information behaviour research to the design of information systems: the Cognitive Work Analysis framework. *Information Research*, vol. 10, no. 1, paper 210. <http://InformationR.net/ir/10-1/paper210.html> (odczyt: 20.07.2022).
- Fisher, Karen E.; Naumer, Charles M. (2006). Information grounds: theoretical basis and empirical findings on information flow in social settings. In: Amanda Spink, Charles Cole eds. *New directions in human information behavior*. Dordrecht: Springer, pp. 93–111.
- Floridi, Luciano (2006). The ontological interpretation of informational privacy. *Ethics and Information Technology*, vol. 7, issue 4, pp. 185–200. doi:10.1007/s10676-006-0001-7
- Ford, Nigel (2015). *Introduction to information behaviour*. London: Facet Publishing.
- Fransen-Taylor, Pamela; Narayan, Bhuva (2016). #Homeless but at home in cyberspace. In: Proceedings of ISIC, the Information Behaviour Conference, Zadar, Croatia, 20–23 September, 2016: Part 1. *Information Research*, vol. 21, no. 4, paper isic1610. <http://InformationR.net/ir/21-4/isic/isic1610.html> (odczyt: 12.10.2022).
- Furner, Jonathan (2004). Conceptual analysis: a method for understanding information as evidence, and evidence as information. *Archival Science*, vol. 4, issues 3–4, pp. 233–265. doi:10.1007/s10502-005-2594-8
- Gibson, Amelia N.; Kaplan, Samantha (2017). Place, community and information behavior: Spatially oriented information seeking zones and information source

- preferences. *Library and Information Science Research*, vol. 39, issue 2, pp. 131–139. doi:10.1016/j.lisr.2017.03.001
- Godbold, Natalya (2006). Beyond information seeking: towards a general model of information behaviour. *Information Research*, vol. 11, no. 4, paper 269. <http://informationr.net/ir/11-4/paper269.html> (odczyt: 12.10.2022).
- Górny, Mirosław; Kisilowska, Małgorzata; Głowacka, Ewa; Osiński, Zbigniew (2017). *Mechanisms of the formation and evolution of personal information spaces in the humanities*. Poznań: Rys.
- Greyson, Devon, O'Brien, Heather; Shoveller, Jean (2017). Information world mapping: A participatory arts-based elicitation method for information behavior interviews. *Library and Information Science Research*, vol. 39, issue 2, pp. 149–157. doi:10.1016/j.lisr.2017.03.003
- Hartel, J. (2017). Information behaviour, visual research, and the information horizon interview: three ways. *Information Research*, vol. 22, no. 1, CoLIS paper 1635. <http://www.informationr.net/ir/22-1/colis/colis1635.html> (odczyt: 12.10.2022).
- Hartel, Jenna; Thomson, Leslie (2011). Visual approaches and photography for the study of immediate information space. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, vol. 62, issue 11, pp. 2214–2224. doi:10.1002/asi.21618
- Hjørland, Birger (2009). Domain analysis in information science. In: Marcia J. Bates, Mary Niles Maack eds. *Encyclopedia of Library and Information Sciences, Third Edition*. Boca Raton: CRC Press, pp. 1648–1654.
- Huvilla, Isto; Anderson, Theresa Dirndorfer; Jansen, Eva Hourihan; McKenzie, Pamela; Worrall, Adam (2017). Boundary objects in information science. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, vol. 68, issue 8, pp. 1807–1822. doi:10.1002/asi.23817
- IGI Global (2022). *What is information space*. <https://www.igi-global.com/dictionary/information-space/14513> (odczyt: 12.10.2022).
- Jabur, Naeema; Bouazza, Abdelmajid (2017). Harmonizing information users' readiness with the digital information environment. *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries*, vol. 3, issue 3, pp. 653–659. <http://www.qqml.net/index.php/qqml/article/view/172> (odczyt: 12.10.2022).
- Johnson, David J. (2003). On contexts of information seeking. *Information Processing and Management*, vol. 39, issue 5, pp. 735–760.
- Kadli, Jayadev H.; Hanchinal, Veeresh B. (2015). Information Seeking Behaviour of Law Students in the Changing Digital Environment. *DESIDOC. Journal of Library and Information Technology*, vol. 35, no. 1, pp. 61–68. doi:10.14429/djlit.35.1.8099
- Kisilowska, Małgorzata (2011). Przestrzeń informacyjna jako termin informatologiczny. *Zagadnienia Informatyki Naukowej*, nr 2, s. 35–52. http://bbc.uw.edu.pl/Content/1848/z2011_2_03.pdf (odczyt: 12.10.2022).
- Kitzie, Vanessa; Wagner, Travis; Vera, A. Nick (2021). Discursive power and resistance in the information world maps of lesbian, gay, bisexual, transgender, queer, intersex

- and asexual community leaders. *Journal of Documentation*, vol. 77, no. 3, pp. 638–662. doi:10.1108/JD-08-2020-0138
- Koh, Kyungwon (2013). Adolescents' information-creating behavior embedded in digital Media practice using scratch. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, vol. 64, issue 9, pp. 1826–1841. doi:10.1002/asi.22878
- Kosari, Masoud; Amoori, Abbas (2018). Thirdspace: the trialectics of the real, virtual and blended spaces. *Journal of Cyberspace Studies*, vol. 2, issue 2, pp. 163–185. doi:10.22059/jcss.2018.258274.1019
- Krakowska, Monika (2010). Koncepcja tymczasowych miejsc informacyjnych ("information grounds") i rola emocji w badaniach zachowań informacyjnych użytkowników. W: Maria Kocój red. *Biblioteki, informacja, książka: badania interdyscyplinarne i praktyka w 21. wieku*. Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa. Uniwersytet Jagielloński, s. 202–211. <http://www.inib.uj.edu.pl/wydawnictwa-iinib-uj/seria-3/07> (odczyt: 12.10.2022).
- Krakowska, Monika (2016). Zachowania informacyjne. W: Wiesław Babik red. *Nauka o informacji*. Warszawa: Wydaw. SBP, s. 429–455.
- Krakowska, Monika (2020). Affective factors in human information behavior: a conceptual analysis of interdisciplinary research on information behavior. *Zagadnienia Informacji Naukowej*, nr 58, s. 75–95. doi:10.36702/zin.725
- Krakowska, Monika (2022). *Zachowania informacyjne człowieka w kontekście zjawiska epistemicznej bańki informacyjnej. Propozycja nowej koncepcji*. Kraków: Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Kumpulainen, Sanna (2014). Trails across the heterogeneous information environment. *Journal of Documentation*, vol. 70, no. 5, pp. 856–877.
- Lakoff, George; Johnson, Mark (2003). *Metaphors we live by*. London: University of Chicago Press. https://nyshalong.com/public/archive/20150131/20150131_ref.pdf (odczyt: 12.10.2022).
- Lee, Hur-Li (2003). Information spaces and collections: implications for organization. *Library and Information Science Research*, vol. 25, issue 4, pp. 419–436. doi:10.1016/s0740-8188(03)00052-5
- Lee, Seungyoon; Benedict, Bailey C.; Ge, Yue 'Gurt'; Murray-Tuite, Pamela; Ukkusuri, Satish V. (2021). An application of media and network multiplexity theory to the structure and perceptions of information environments in hurricane evacuation. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, vol. 72, issue 7, pp. 885–900. doi:10.1002/asi.24456
- Lefebvre, Henri (2003). Space and the State. In: Neil Brenner, Bob Jessop, Martin Jones, Gordon Macleod eds. *State/Space: a reader*. Oxford: Blackwell, pp. 84–101.
- Lloyd, Annemaree (2014). Informed bodies: does the corporeal experience matter to information literacy practice? Information experience: approaches to theory and practice. *Library and Information Science*, vol. 9, pp. 85–99. doi:10.1108/S1876-056220140000010003

- Lloyd, Annemaree (2017). Researching fractured (information) landscapes: implications for library and information science researchers undertaking research with refugees and forced migration studies. *Journal of Documentation*, vol. 73, issue 1, pp. 35–47.
- Lloyd, Annemaree; Wilkinson, Jane (2016). Knowing and learning in everyday spaces (KALiEds): mapping the information landscape of refugee youth learning in everyday spaces. *Journal of Information Science*, vol. 42, issue 3, pp. 300–312.
- Maglio, Paul P.; Matlock, Teenie (2003). The conceptual structure of information space. In: Kristina Höök, David Benyon, Alan J. Munro eds. *Designing Information Spaces: The Social Navigation Approach. Computer Supported Cooperative Work*. London: Springer, pp. 385–403. doi:10.1007/978-1-4471-0035-5_17
- Marcella, Rita; Lockerbie, Hayley (2015). The information environment and information behaviour of the offshore installation manager (OIM) in the context of safety and emergency response: an exploratory study. *Journal of Information Science*, vol. 42, issue 4, pp. 551–567. doi:10.1177/0165551515600118
- Martin, Kim; Quan-Haase, Anabel (2016). The role of agency in historians' experiences of serendipity in physical and digital information environments. *Journal of Documentation*, vol. 72, no. 6, pp. 1008–1026. doi:10.1108/JD-11-2015-0144
- Mukherjee, Aditi; Maity, Arabinda (2020). Explicating information environment of veterinarians with special reference to the states of Assam and Mizoram. *Library Philosophy and Practice*, 4348. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/4348> (odczyt: 12.10.2022).
- Newby, Gregory B. (2001). Cognitive space and information space. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, vol. 52, issue 12, pp. 1026–1048.
- Nowell, Lorelli S.; Norris, Jill M.; White, Deborah E.; Moules, Nancy J. (2017). Thematic analysis: striving to meet the trustworthiness criteria. *International Journal of Qualitative Methods*, vol. 16, pp. 1–13.
- Ocepek, Melissa G. (2018). Sensible shopping: a sensory exploration of the information environment of the grocery store. *Library Trends*, vol. 66, no. 3, pp. 371–394. doi:10.1353/lib.2018.0008
- Oduntan, Olubukola; Ruthven, Ian (2020). People and places: bridging the information gaps in refugee integration. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, vol. 72, issue 1, pp. 83–96. doi:10.1002/asi.24366
- Olsson, Michael; Lloyd, Annemaree (2017). Being in place: embodied information practices. *Information Research*, vol. 22, no. 1, CoLIS paper 1601. <http://InformationR.net/ir/220-1/colis/colis1601.html> (odczyt: 12.10.2022).
- Parsons, Paul; Sedig, Kamran (2014). Adjustable properties of visual representations: improving the quality of human-information interaction. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, vol. 65, issue 3, pp. 455–482.
- Przestrzeń. W: *Słownik języka polskiego PWN*. <https://sjp.pwn.pl/sjp/przestrzen;2511263.html> (odczyt: 12.10.2022).

- Purves, Ross S.; Winter, Stephen; Kuhn, Werner (2019). Places in Information Science. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, vol. 70, issue 11, pp. 1173–1182. doi:10.1002/asi.24194 doi:10.1002/asi.24194
- Reed-Danahay, Deborah (2020). *Bourdieu and social space: mobilities, trajectories, emplacements* (1st ed., vol. 6). New York: Berghahn Books. doi:10.2307/j.ctv1dwq1m3
- Rieh, Soo Young (2004). On the Web at home: information seeking and Web searching in the home environment. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, vol. 55, issue 8, pp. 743–753.
- Rohman, Abdul (2020). How information sharing at information grounds helps reconnect a religiously divided society? Cafés, Christians and Muslims in Ambon, Indonesia. *Journal of Documentation*, vol. 76, no. 6, pp. 1155–1170. doi:10.1108/JD-03-2019-0054
- Rutter, Sophie; Clough, Paul David; Toms, Elaine G. (2018). How the information use environment influences search activities: a case of English primary schools. *Journal of Documentation*, vol. 75, no. 2, pp. 435–455. doi:10.1108/JD-07-2018-0111
- Rutter, Sophie; Toms, Elaine G.; Clough, Paul David (2019). Representing search tasks in an information use environment: a case of English primary schools. *Journal of Documentation*, vol. 75, no. 6, pp. 1370–1395. doi:10.1108/JD-02-2019-0024
- Rynasiewicz, Robert (2011). Newton's views on space, time, and motion. In: Edward N. Zalta ed. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Spring 2022 Edition). <https://plato.stanford.edu/entries/newton-stm/> (odczyt: 12.10.2022).
- Savolainen, Reijo (2006). Spatial factors as contextual qualifiers of information seeking. *Information Research*, vol. 11, no. 4. <http://InformationR.net/ir/11-4/paper261.html> (odczyt: 12.10.2022).
- Savolainen, Reijo (2007). Information behavior and information practice: reviewing the “umbrella concepts” of information-seeking studies. *The Library Quarterly*, vol. 77, issue 2, pp. 109–132.
- Savolainen, Reijo (2008). *Everyday information practices: a social phenomenological perspective*. Lanham, MD: Scarecrow Press.
- Savolainen, Reijo (2021). Information landscapes as contexts of information practices. *Journal of Librarianship and Information Science*, vol. 53, issue 4, pp. 655–667. doi:10.1177/0961000620982359
- Savolainen, Reijo (2021a). Levels of critique in models and concepts of human information behaviour research. *Aslib Journal of Information Management*, vol. 73, issue 5, pp. 772–791. doi:10.1108/AJIM-01-2021-0028
- Sin, Sei-Chin Joanna (2015). Ecological modelling of individual and contextual influences: a person-in-environment framework for hypothetico-deductive information behaviour research. In: *Proceedings of ISIC, the Information Behaviour Conference, Leeds, 2–5 September 2014: Part 2*, (paper isicsp12). <http://InformationR.net/ir/20-1/isic2/isicsp12.html> (odczyt: 12.10.2022).

- Sinn, Donghee; Kim, Sujin; Syn, Sue Yeon (2019). Information activities within information horizons: a case for college students' personal information management. *Library and Information Science Research*, vol. 41, issue 1, pp. 19–30. doi:10.1016/j.lisr.2019.02.003
- Soja, Edward W. (1989). *Postmodern geographies: The reassertion of space in critical social theory*. London–New York: Verso.
- Sonnenwald, Diane H. (1999). Evolving perspectives of human information behavior: contexts, situations, social networks and information horizons. In: Thomas D. Wilson, David K. Allen eds. *Exploring the contexts of information behavior*. London: Taylor Graham, pp. 176–190.
- Sonnenwald, Diane H. (2005). Information horizons. In: Karen E. Fisher, Sanda Erdelez, Lynne (E. F.) McKechnie eds. *Theories of information behavior*. Medford, NJ: Information Today, pp. 191–197.
- Sonnenwald, Diane H.; Wildemuth, Barbara M.; Harmon, Gary (2001). A research method using the concept of information horizons: an example from a study of lower socio-economic students' information seeking behavior. *The New Review of Information Behavior Research*, vol. 2, pp. 65–86. <http://eprints.rclis.org/7969/1/2001-info-beh-sonnenwald.pdf> (odczyt: 10.09.2022).
- Steinerová, Jela (2019). Challenges of information infrastructures for open science and academic libraries. *Zagadnienia Informatyki Naukowej – Studia Informacyjne*, vol. 57, nr 1A (113A), s. 12–27.
- Suonperä Liebst, Lasse; Griffiths, Sam (2020). Space syntax theory and Durkheim's social morphology: a reassessment. *Distinktion: Journal of Social Theory*, vol. 21, issue 2, pp. 214–234. doi:10.1080/1600910X.2019.1641121
- Talip, Bazilah A.; Narayan, Bhuva; Edwards, Sylvia L.; Watson, Jason (2017). Digital ethnography as a way to explore information grounds on Twitter. *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries*, vol. 5, no. 1, pp. 89–105. <http://qqml-journal.net/index.php/qqml/article/view/308> (odczyt: 12.10.2022).
- Taylor, Robert S. (1991). Information use environments. In: Brenda Dervin, Melvin J. Voight eds. *Progress in communication sciences*. Norwood, NJ: Ablex, pp. 217–255.
- Tsai, Tien-I (2012). Social networks in the information horizons of undergraduate students. *Journal of Library and Information Studies*, vol. 10, issue 1, pp. 19–45.
- Veinot, Tiffany C.; Pierce, Casey S. (2019). Materiality in information environments: objects, spaces, and bodies in three outpatient hemodialysis facilities. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, vol. 70, issue 12, pp. 1324–1339. doi:10.1002/asi.24277
- Walker, Christopher G. (2016). *The information world of parents: a study of the use and understanding of information by parents of primary school aged children*. Leeds Metropolitan University. https://www.researchgate.net/publication/301624398_The_Information_World_of_Parents_A_study_of_the_use_and_understanding_of_information_by_parents_of_primary_school_aged_children (odczyt: 12.10.2022).

- Wang, Xiwei; Li, Jiaying; Yang, Mengqing; Chen, Yong; Xu, Xiaobo (2018). An empirical study on the factors influencing mobile library usage in IoT era. *Library Hi Tech*, vol. 36, no. 4, pp. 605–621. doi:10.1108/LHT-01-2018-0008
- Williams, Rachel D.; Smith, Catherine Arnott (2016). Constructing the information ground of the campus disability center. *Library and Information Science Research*, vol. 38, issue 4, pp. 285–291. doi:10.1016/j.lisr.2016.11.002
- Wilson, Thomas D. (2022). *Exploring information behaviour: an introduction*. <http://informationr.net/ir/Exploring%20information%20behaviour.pdf> (odczyt: 12.10.2022).
- Withrow, James (2004). Site diagrams: Mapping an information space. *Washtenaw Community College*, vol. 30. https://www.usj.edu.lb/moodle/stephane.bazan/webdesign/Site%20Diagrams_%20Mapping%20an%20Information%20Space%20-%20Boxes%20and%20Arrow...pdf (odczyt: 12.10.2022).
- Yu, Liangzhi (2012). Towards a reconceptualization of the 'information worlds of individuals'. *Journal of Librarianship and Information Science*, vol. 44, issue 1, pp. 3–18. doi:10.1177/0961000611424586
- Zhang, Yan; Sun, Yalin (2015). Users' link sharing behaviour in an online health community. In: *Proceedings of ISIC, the Information Behaviour Conference, Leeds, 2–5 September 2014: Part 2*, (paper isic35). <http://InformationR.net/ir/20-1/isic2/isic35.html> (odczyt: 12.10.2022).
- Zimmerman, Margaret S. (2018). Information horizons mapping to assess the health literacy of refugee and immigrant women in the USA. *Information Research*, vol. 23, no. 4, paper 770. <http://www.informationr.net/ir/23-4/paper770.html> (odczyt: 12.10.2022).
- Zimmerman, Margaret S. (2020). Mapping literacies: comparing information horizons mapping to measures of information and health literacy. *Journal of Documentation*, vol. 76, no. 2, pp. 531–551. doi:10.1108/JD-05-2019-0090
- Zimmerman, Margaret S. (2021). Health information-seeking behavior in the time of COVID-19: information horizons methodology to decipher source path during a global pandemic. *Journal of Documentation*, vol. 77, no. 6, pp. 1248–1264. doi:10.1108/JD-01-2021-0022